19 ՅՈՒՆԻՍ 1998 ՈՒՐԲԱԹ #109 (1612)

Ազգ
Azg
armenian daily

Թուրքիայի նախագահը պնդում է՝ Հայոց ցեղասպանությունը գլխացավանք է դառնալու

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 18 ՅՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Զաման» թուրքական թերթը տեղեկացնում է, որ նախագահ Սուլեյման Դեմիրելը շատ է անհանգիստ Հայոց ցեղասպանության «պնդումների» առթիվ: Նախագահը գոհունակություն է հայտնել, որ Թուրքիայի բոլոր խավերը բավականաչափ ուժեղ հակազդեցություն են ցույց տվել Ֆրանսիայի խորհրդարանի կայացրած հայանպաստ որոշման դեմ, սակայն հարցը դրանով չի ավարտվել: Դեմիրելի մտավախությունն այն է, որ Թուրքիան նոր սրտնեղություններ կունենա այդ հարցում:

Օրերս, ընդունելով Թուրքիայի խորհրդարանի արտաքին գործերի հանձնաժողովի անդամներին, Դեմիրելն իր այդ մտահոգությունները փոխանցել է նրանց: Նախագահը թվարկել է երկրի արտաքին վտանգները եւ նշել, որ դրանց կիզակետում գտնվում է Հայոց ցեղասպանության ճանաչումը Ֆրանսիայի խորհրդարանի կողմից:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

«Կոնյակի» արտահերթ նիստը կարող է չկայանալ

Պահանջվում է հանրապետության նախագահի միջամտությունը

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

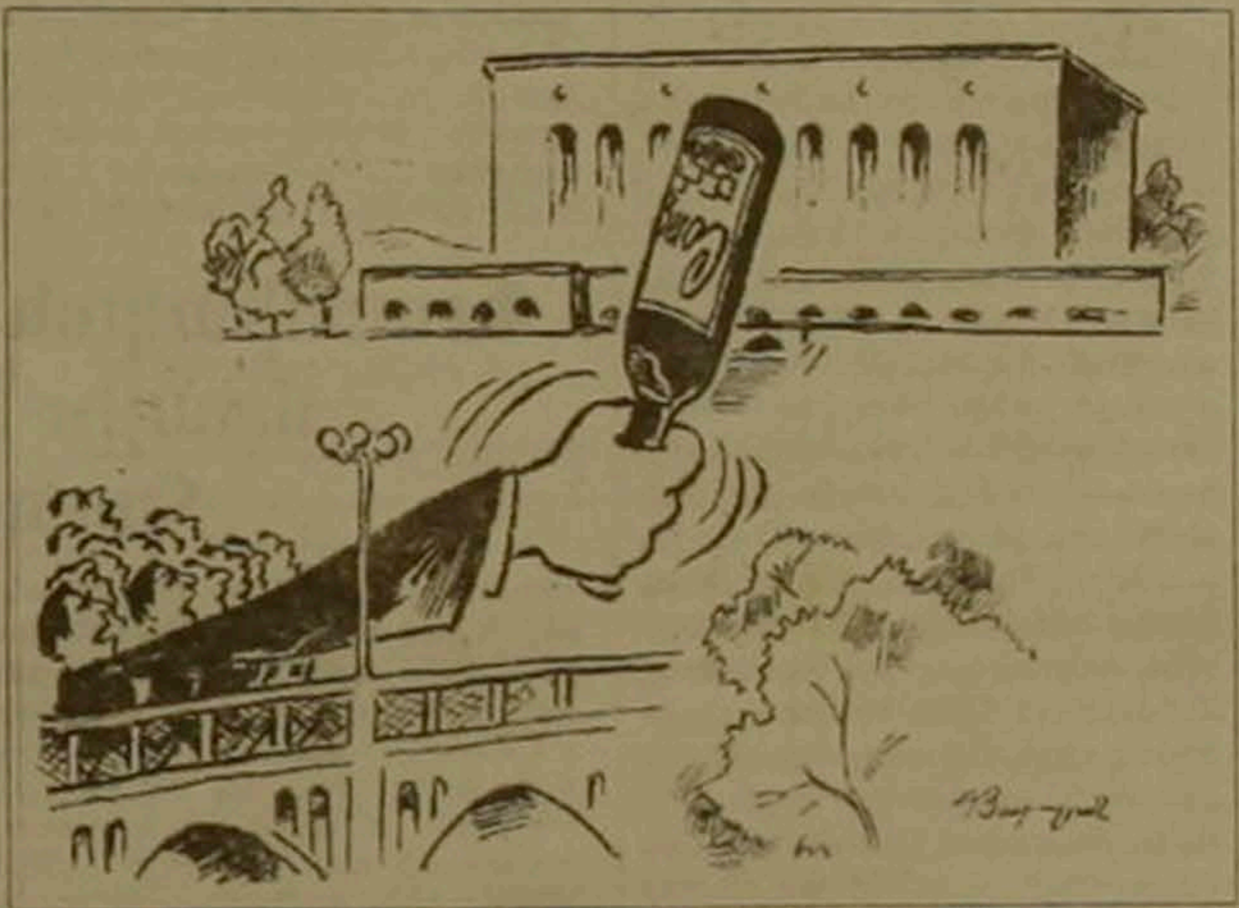

ԱԺ արտահերթ նիստի մեծ ընդմիջումից անմիջապես հետո էր, Եգորյանը հավաստեց, թե արդեն հավաքված է 64 պատգամավորի ստորագրություն՝ այսօր ժամը 15.00-ին արտահերթ նստաշրջան գումարելու, որի օրակարգում քաջածանոթ կռվախնձորն է. 1998-2000 թթ. պետական գույքի մասնավորեցման ցուցակում փոփոխություն կատարել, «Կոնյակի» գործարանը դուրս բերելով սույն ցանկից: Նիստը նախագահող փոխխոսնակ Ալբերտ Բազեյանը իբրեւ փորձված դիվանագետ, արձագանքեց դանդաղ ազդեցիկ փաստարկմամբ. ԱԺ կանոնակարգ օրենքի տառով՝ խորհրդարանի կանոնակարգի 142-րդ հոդվածը ամրագրում է ԱԺ արտահերթ նստաշրջան գումարելու նրբերանգները: 64 ստորագրության առկայությամբ ԱԺ խոսնակը պետք է հաջորդ օրը խորհրդակցություն անցկացնի օրենսդրական նախաձեռնության հեղինակների հետ եւ եթե նրանք պնդում են արտահերթ նստաշրջան հրավիրելու անհրաժեշտությունը, ապա ԱԺ խոսնակը դիմում է հանրապետության նախագահին, որի կամքից էլ կախված է նշված ժամկետում եւ պահանջվող օրակարգով նստաշրջանի լինել կամ չլինելու հանգամանքը: Միայն ԱԺ որակյալ մեծամասնության, այսինքն 96 պատգամավորների համաձայնության դեպքում ՀՀ նախագահը պարտավորված է անմիջապես հրամանագրով գումարել արտահերթ նստաշրջան: «Կոնյակի» գործարանի այսօրինակ սեփականաշնորհման ընդդիմախոսները խորհրդարանում 96 ձայն չունեն:

Էդ. Եգորյանը չհամաձայնեց մոտենալ խոսափողին եւ այսօր կայանալիք նիստի հետագծման ողջ պատասխանատվությունը դնել ԱԺ խոսնակի առավելապես ՀՀ նախագահի ուսերին: 64 ստորագրյալները կանեն իրենցից կախված ամեն ինչ, ասել է, թե Ազատության հրապարակում կգումարեն հանրահավաք: Ծանուցման կարգով նշենք, որ ԱԺ խոսնակ Խոսրով Հարությունյանը հանրապետությունում չէ, թեեւ ակնկալվում է, որ այս գիշեր նա կվերադառնա:

Տես ▸ էջ 2

ՀԱՄԱՌՈՏ

Եվրախորհրդարանը օրակարգ չմտցրեց Հայոց ցեղասպանության բանաձեւը

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 18 ՅՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Թուրքական մամուլը հունիսի 18-ին հաղորդեց, որ Ստրասբուրգում հունիսի 17-ին Եվրոխորհրդարանը մերժել է օրակարգ մտցնել Հայոց ցեղասպանությունը ճանաչելու բանաձեւը: Բանաձեւն օրակարգ մտցնելուն կողմ են քվեարկել 70, դեմ՝ 299 անդամներ, 8-ը ձեռնպահ են մնացել:

Ժակ Բոմել. «Նման հայտարարությամբ հանդես չեմ եկել»

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 18 ՅՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Անդրադառնալով օրերս Ադրբեջանի միլի մեջլիսում իր կողմից արված հայտարարությանը, որում պարոն Բոմելը կողմ է արտահայտվել Հայաստանի վրա ճնշում գործադրելու օգտին, Ժակ Բոմելը պատասխանեց. «Ես ոչ Հայաստանի եւ ոչ էլ Ադրբեջանի կողմնակից եմ: Ես հիմնահարցի արդար, օբյեկտիվ կարգավորման կողմնակից եմ: Իմ դիվանագիտական փորձն ապացույցն է այն բանի, որ ես չէի կարող թույլ տալ ինձ անել նման հայտարարություն: Մամուլում միտքս ներկայացվել է աղավաղված»:

Ռուսաստանը կրակն է ընկել իր հիվանդ նախագահի ձեռքը

ՄՈՍԿՎԱ, 18 ՅՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հունիսի 17-ին ՌԴ Պետական դուման առաջին ընթերցմամբ ընդունել է «ՌԽՖՍՀ քաղաքացիական դատավարական օրենսգրքի 116-րդ հոդվածում փոփոխություն եւ լրացում մտցնելու մասին» համապետական օրենքի նախագիծը: Ինչպես հաղորդում է «Նովոստին», լրացման էությունն այն է, որ ՌԴ Գերագույն դատարանը օժտվում է բժշկական եզրակացության հիման վրա առողջական վիճակի պատճառով իր լիազորությունները կատարելու Ռուսաստանի նախագահի ընդունակությունը կամ մասնակի անընդունակությունը որոշելու լիազորություններով: Տվյալ օրինագծին կողմ է քվեարկել 305 պատգամավոր, դեմ՝ երկուսը, ձեռնպահ՝ մեկը:

Կասպյան նավթի փոխադրման նախագծի արժեքը կրճատվեց 800 մլն դոլարով

ԲԱՔՈՒ, 18 ՅՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ-ANS-PRESS: Թուրքիան լուրջ սրբագրումներ է մտցրել Կասպյան ավազանից նավթի համաշխարհային շուկաներ մատակարարումների Բաքու-Ջեյհան նախագծի տեխնիկատնտեսական հիմնավորման (ՏՏՀ) մեջ: Դրա ինքնարժեքը ի տարբերություն նախապես հայտարարված 2,5 մլրդ դոլարի կկազմի 1,7 մլրդ: Մայրուղու կառուցման ծախսերի նվազեցումը հաջողվել է ապահովել նրա երկարությունը 280 կմ-ով կրճատելու հաշվին: Տարեկան 55-60 մլն տոննա նավթ թողունակությամբ Բաքու-Ջեյհան երթուղու ընդհանուր երկարությունը հիմա կազմում է 1450 կմ: Թեեւ հայտնի չէ, թե որ տեղամասի հաշվին է խողովակաշարի երկարությունը կրճատվել: Անկարայի նախկին առեւտրական առաջարկների համաձայն, 468 կմ պլանավորվում էր կառուցել Ադրբեջանով, 225-ը Վրաստանով եւ 1037-ը Թուրքիայով:

Անցած շաբաթ Թուրքիայի էներգետիկայի եւ բնական պաշարների նախարար Ջումհուր Էրսյումերը հայտնել է, որ Անկարայի պնդած նախագծի իրականացումը հավանական է, հաջողվի սկսել մինչեւ այս տարվա հոկտեմբեր ամիսը, երբ Ադրբեջանի միջազգային գործառնական ընկերությունը որոշում կընդունի արտասահմանյան շուկաներ կասպյան նավթի մատակարարումների մասին: Նախարարը հիշեցրել է, որ մայիսի սկզբին Ստամբուլում Թուրքիայի, Ադրբեջանի եւ Վրաստանի ներկայացուցիչները որոշում են ընդունել երեք ամսվա ընթացքում նախագծի իրականացման միջկառավարական համաձայնագրի նախապատրաստման վերաբերյալ:

Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը գրասենյակ է բացում

ԵՐԵՎԱՆ, 18 ՅՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՀՀ նախկին նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը պատրաստվում է Երեւանում բացել իր գրասենյակը, որի համար անհրաժեշտ միջոցներ կտրամադրի ՀՀ կառավարությունը: Էքսնախագահի մամլո քարտուղար Լեւոն Զուրաբյանն այդ գրասենյակում զբաղեցնելու է հասարակայնության հետ կապերի պատասխանատուի պաշտոնը: Տեղեկացնելով այս մասին «Նոյյան տապանի» թղթակցին, Լ. Զուրաբյանը նշեց, որ քաղաքակիրթ աշխարհում ընդունված է, որ պաշտոնաթող նախագահները զբաղվեն հասարակական եւ քաղաքական գործունեությամբ, տարբեր առաքելություններ կատարեն: Սակայն պրն. Զուրաբյանը դժվարացավ հստակեցնել, թե ինչպիսին կլինի Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի գործունեությունը՝ հասարակակա՞ն, թե՞ քաղաքական, նշելով, որ դա պարզ կլինի 1-2 ամիս անց գրասենյակի բացումից հետո:

Լեւոն Զուրաբյանը հայտնեց նաեւ, որ ինքը հաղթող է ճանաչվել «Աֆսելս» կազմակերպության հայտարարած մրցույթում եւ հրավիրվել է մասնակցելու կազմակերպության հետ համալսարանական դասընթացների «հասարակական կառավարում» մասնագիտությամբ: Սակայն Լ. Զուրաբյանը դեռեւս չի որոշել, մասնակցելո՞ւ է արդյոք Արեւելյան Եվրոպայի եւ ԱՊՀ երկրների ներկայացուցիչների համար ամերիկյան համալսարաններում կազմակերպվող այդ դասընթացներին:

Ալբերտ Հերոյանը՝ մարզպետ

Երկու օր առաջ «Ազգ» օրաթերթը հրապարակել էր «Կոնյակի» գործարանի նախկին տնօրեն Ալբերտ Հերոյանին մարզպետի պաշտոնում նշանակելու ավետիսը, թեեւ Հերոյանն անձամբ հերքում էր նման զարգացումը: Երեկ առավոտյան վարչապետի հրամանով Ալբերտ Հերոյանը նշանակվեց Արմավիրի մարզպետ՝ ի գնահատումն նախորդ գործունեության եւ կազմակերպչական եռանդի, որը ցայտուն դրսեւորվեց «Կոնյակի» գործարանում: Ալբերտ Հերոյանն իր առաջին աշխատանքային օրը նշանավորեց նաեւ Ազգային ժողովի արտահերթ նիստում դեմ քվեարկելով պաշտոնաշար անձանց, հետեւաբար նաեւ իր աշխատավարձի բարձրացման օրենսդրական նախաձեռնությանը:

«Ազգի» թղթակիցը հարձակման է ենթարկվել լրագրողի կողմից

Հունիսի 18-ին, ԼՂՀ կառավարության շենքի առջեւ հարձակման է ենթարկվել Ստեփանակերտի մեր թղթակից Վահրամ Աղաջանյանը: Հարձակվողը ԼՂՀ լրագրողների միության նախագահ Մարսել Պետրոսյանը լուտանքներ թափելով, բազմաթիվ վկաների ներկայությամբ փորձել է բռունցքներով «պարզել», թե ինչու է Աղաջանյանը «Ազգ» թերթում անդրադարձել այն փաստին, որ Ղարաբաղում տարիներ շարունակ լրագրողների միության համագումարներ չեն անցկացվում եւ չի նշվում մամուլի միջազգային օրը:

Նույն օրը Աղաջանյանի ընտանիքը դիմել է քաղաքացիական դատարան, ինչպես նաեւ ԼՂՀ նախագահ Ա. Ղուկասյանին, ԱԺ նախագահ Օ. Եսայանին, ԱԺ մարդու իրավունքների հանձնաժողովի նախագահին եւ պաշտոնական այլ անձանց Լրագրողների միության նախագահ Մ. Պետրոսյանին պատասխանատվության ենթարկելու պահանջով:

Փաստի կապակցությամբ սկսվել է հետաքննություն:

«ՄԱՐՍ»

Վաչե Մանուկյանն իրականացնում է... ԽՄԿԿ կենտկոմի ծրագիրը

Նորը լավ մոռացված հինն է: Ամերիկահայ մեծահարուստ Վաչե Մանուկյանը Երեւանում երեկ սկսեց մենաշնորհային բանակցությունները «Մարս» ձեռնարկությունն ամբողջությամբ գնելու շուրջ: Վաչե Մանուկյանը, հանդիպելով առեւտրի եւ արդյունաբերության նախարար Գառնիկ Նանագուլյանին, «Մարս» ձեռնարկության տնօրեն Ստեփան Դեմիրճյանին, հավաստել է իր մտադրությունը գնելու 88 հեկտար տարածքը, ուր կստեղծվի արդյունաբերական հանգույց մի քանի գործարաններ ներառող: Հին արդյունաբերողները վկայում են, որ ԽՄԿԿ կենտկոմի ծրագիրը ենթադրում է 90-ական թվականներից «Մարսի» տարածքում ստեղծել արդյունաբերական համալիր 7 գործարանների համախմբմամբ: Սակայն ԽՍՀՄ փլուզումը հանգեցրեց ծրագրերի հետաձգման: Այսօր Վաչե Մանուկյանը պատրաստ է «Մարսի» տարածքում հիմնել եւս 3 դեղագործական, կահույքագործական արտադրություններ, ինչպես նաեւ բանակցություններ են վարում «Սիմենսի» հետ՝ բարձր տեխնոլոգիաների արտադրության ձեռնարկություններ հիմնելու վերաբերյալ: «Մարս» գործարանի տնօրենը եւ առեւտրի ու արդյունաբերության նախարարները նշեցին, թե «Մարսի» տարածքում հիմնվելիք ձեռնարկությունները աշխատելու են արտահանման ուղղությամբ, ուստի տնտեսական արդյունաբերական համալիրում կստեղծվի ազատ մաքսային գոտի: Հիշեցնենք, որ «Ֆարմատեքի» գործարկման պահից արդեն բացվելու էր հատուկ մաքսակետ:

«Մարսի» սեփականաշնորհման գործընթացը, սակայն, կտեւի մինչեւ սեպտեմբեր: Այսօր Վաչե Մանուկյանը բանակցությունները կշարունակի անմիջապես «Մարս» գործարանում:

Ն. Գ.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՏԵՂԱԿԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

«Կոնյակի» արտահերթ նիստը կարող է չկայանալ

Սկիզբը էջ 1

Պաշտոնատար անձանց դրույքաչափերը չբարձրացան

60 կողմ, 12 դեմ եւ 34 ձեռնպահ ձայներով ԱԺ-ն մերժեց Սկրտիչ Գիմիշյանի («Հայրենիք») օրենսդրական նախաձեռնությունը ՀՀ օրենսդիր, գործադիր եւ դատական իշխանության ղեկավար աշխատողների պաշտոնային դրույքաչափերի բարձրացման վերաբերյալ։ Կառավարության ներկայացուցիչ, ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի առաջին փոխնախարար Արա Ասլիկյանը հիմնավորեց իրենց հնարավորությունների սահմանը. 1999 թ. տեսբյուջեն ի զորու կլինի բարձրացնել մեր բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց աշխատավարձերը ոչ թե քառապատիկ, ինչպես պահանջում է Ս. Գիմիշյանը, այլ 38-53.3 տոկոսով։ Օրինակ, Ռոբերտ Քոչարյանի աշխատավարձը կհասնի 160 հազարի՝ շուրջ 320 դոլար։ ԱԺ խոսնակի, ՍԴ նախագահի եւ վարչապետի դրույքաչափը 120 հազար՝ 240 դոլար։ Փաստացի Արա Ասլիկյանն առաջարկեց բավարարվել կառավարության ձեւած վերմակով ըստ այդմ մեկնելով ոտքերը։ ԱԺ-ում գտնվեց ընդամենը 12 խիզախ պատգամավոր, որոնք դեմ քվեարկեցին իրենց իսկ անձնական բարեկեցությանը։ Հիշատակենք [illegible] Ալբերտ Բազեյան, Հովհ. [illegible] Գեւորգյան, Ալբերտ Հերոյան, Ջեմմա Անանյան, Ֆրունզե Խաչատրյան, Վլ. Դարբինյան, Սերգեյ Բադալյան, Խորեն Սարգսյան եւ Խաչիկ Սաֆարյան։ Կոմկուսի խմբակցության դիրքորոշումը միանշանակ է. եթե ժողովրդի բարեկեցության մակարդակն արտահայտվում է 1000 դրամ նվազագույն եւ 4-5000 դրամ միջին աշխատավարձով, ապա ժողովրդի ընտրյալին վայել չէ միակողմանի բարձրացնել սեփական բարեկեցությունը։ «Երկրապահ» պատգամավորական խումբը համանման դիրքորոշում ուներ. համենայնդեպս 34 ձեռնպահներից զգալի մասը «երկրապահներ» էին։ Արա Ասլիկյանի խոստացված 50 տոկոսանոց բարձրացումը կկատարվի 1999 թ. հունվարի 1-ին բյուջետային գործընթացի հետ, թեեւ Սկրտիչ Գիմիշյանը նախազգուշացրեց 1997-ի տարեվերջին խոստացել էին բարձրացնել իրենց աշխատավարձերը նոր տարում «Խաբեցին, այս անգամ էլ կխաբեն»։

Քվորում չկար

Հունիսյան այս եռօրյան ժխտական խոնարհում ուներ՝ ԱԺ-ն մերժեց նաեւ մամուլի միջոցներին ԱԱՀ լրացուցիչ հարկային արտոնություն տալ 59 կողմ, 12 դեմ եւ 46 ձեռնպահ ձայներով լրագրային թղթի եւ թերթերի հրատարակման համար անհրաժեշտ տպագրական ծախսերը կշարունակվեն հարկվել ԱԱՀ-ով։ Արա Ասլիկյանին համամիտ էին ԱԺ գիտության, կրթության եւ մշակույթի մշտական հանձնաժողովի նախագահ Արամ Սկրտչյանն ու ֆինանսավարկային, բյուջետային եւ տնտեսական հանձնաժողովի փոխնախագահ Վարդան Խաչատրյանը. հարկային այս արտոնությունից կօգտվեն ոչ միայն մամուլի միջոցները, այլեւ առեւտրային տարբեր կառույցներ, ինչն էլ [illegible] բյուջեի միջոցները [illegible] «Ազգ» [illegible] առաջարկել է ԶԼՄ-ներին փոխհատուցում հատկացնել ըստ յուրաքանչյուրի մուծած հարկերի ծավալի։ Որքան էլ «Հայրենիք» պատգամավորական խումբը փորձեց հիմնավորել բյուջեի կողմից լրավճարների հատկացման աչառու բնույթը եւ Հայաստանում ժողովրդավարության նահանջը, միեւնույն է օրինագիծը մերժվեց։

ՀՀ ԱԺ կանոնակարգում փոփոխություններ կատարելու «Հայրենիքի» երկու առաջարկությունները, որոնք եւ առնչվում են մամուլին, կքվեարկվեն այսօր, քանզի 14.00-ից ԱԺ-ում պատգամավորների թիվը գնալով նոսրանում էր։ «Հայրենիք» պատգամավորական խումբ այս անգամ առաջարկում է ԱԺ պատգամավորական խումբ-խմբակցություններին Ազգային հեռուստատեսությամբ ուղիղ եթեր տրամադրել ամիսը մեկ 15 րոպե անվճար եթերաժամով, բացի այդ հայտարարությունների տեսագրությունը 21.00-ից ամբողջությամբ հեռարձակել հեռուստատեսությամբ։ «Հայրենիքին» աջակցեցին նաեւ այլ կուսակցությունները. մոտենում են նոր ընտրությունները, ուստի ինքնադրսեւորման անհրաժեշտություն կա։ [illegible] Հնչակյան կուսակցության նորընծա ղեկավար Եղնես Սողոմոնյանն էր, որը պնդեց. «Հեռուստադիտողների համար ի՞նչ տարբերություն, մուլտիկ են ցույց տալիս թե մեզ»։ Հեռուստադիտողների անունից ինձ իրավունք եմ վերապահում հայտնելու. «Տարբերությունը մեծ է, մի զրկեք մեզ ֆիլմեր եւ մուլտֆիլմեր դիտելու հաճույքից»։ Արշակ Սադոյանը եւս այն կարծիքին էր, թե Ազգային հեռուստատեսությունը ցույց է տալիս միայն ֆիլմեր, Ռոբերտ Քոչարյանին եւ կառավարությանը։ Առաջարկվում էր շարքը լրացնել ԱԺ-ով ի վնաս կինոյի։

Հունիսի 18-ին ավարտվեց դատաիրավական բարեփոխումների 2-րդ փուլը

ԱԺ-ն ամբողջությամբ ընդունեց դատարանակազմության եւ փաստաբանության օրենքները անհրաժեշտ փոխզիջմամբ։ Այսուհետ ամբաստանվողները կկարողանան լիիրավ օգտվել փաստաբանական ծառայությունից, իսկ փաստաբանները, դիմելով փաստաբանական միությանը, 15 օրյա ժամկետում, եթե իրենց անդամագրումը չի հակասում միության կանոնադրությանը, կստանան արտոնագիր։

Ֆրանսիական լրատվամիջոցները գոյատեւում են գովազդների հաշվին

Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի ընդունման 50-ամյակին նվիրված դասախոսությունների շարքը, որ ՄԱԿ-ի գրասենյակում անցկացվում է հասարակական տեղեկատվության բաժնի եւ Երեւանի մամուլի ակումբի համատեղ նախաձեռնությամբ, երեկ «նշանավորվեց» Ֆրանսիայի դեսպանության աշխատակցուհի Քրիստել Գենարի ելույթով, որը փորձեց ներկայացնել հռչակագրի 19-րդ խոսքի եւ համոզմունքների ազատությանը վերաբերող հոդվածի գործողությունը Ֆրանսիայում։ Տկն Գենարը սկսեց հեռվից՝ 1789 թ.-ից, երբ Ֆրանսիան հրապարակեց մարդու հիմնական ազատությունները՝ ազատ, անվտանգ ապրելու իրավունք, մտքի, կարծիքի, հավատքի ազատություն, որ դրվեցին հետագայում (1948 թ.-ին) ՄԱԿ-ի կողմից ֆրանսիացի պրոֆեսոր Կասենի ներկայացրած տեքստով ընդունված հռչակագրի հիմքում։ 19-րդ հոդվածն անարգել կիրառվում է Ֆրանսիայում. յուրաքանչյուր անհատ ազատ է արտահայտելու իր կարծիքն առանց հետապնդումներից վախենալու, արձանագրեց զեկուցողը նկարագրելով խոսքի, արտահայտվելու ազատության տատանումները Ֆրանսիայում մարդու իրավունքների հռչակագրի ընդունումից

հետո սկսած տպագիր խոսքի, ռադիո եւ հեռուստատեսային հաղորդումների բազմակողմ կոշտ գրաքննությունից մինչեւ ժամանակակից Ֆրանսիայի տեղեկատվական դաշտի ազատությունը։

Սակայն քանի որ բացարձակ ազատություն չկա եւ չի կարող լինել, Ֆրանսիայում կարծիքի եւ արտահայտման ազատությունը նույնպես սահմանափակվում է ուրիշի կարծիքի ոտնահարման, մարդկանց խմբերին կամ անհատներին սեփական համոզմունքները պարտադրելու, հասարակական կարգին ուղղակիորեն սպառնացող սադրիչ տեղեկատվություն հաղորդելու անթույլատրելիության նորմերով։ Մասնավորապես արգելվում են զինվորականներին (թերեւս, պետք է հասկանալ իրավապահ մարմիններին) չհնազանդվելու կոչերը, ոճիրների եւ բախումների հրահրումը, ազգային անվտանգությանը սպառնացող հրապարակումները, ահաբեկչության, ռասիզմի «գովազդը» եւ այլն։ Ֆրանսիացի լրագրողներն, ըստ տկն Գենարի, զերծ են տեղեկատվություն ստանալու արգելքներից։ Պետականորեն ֆինանսավորվող (պետական) լրատվամիջոցներ չկան, եւ լրատվամիջոցների գոյատեւման հիմնական աղբյուրը գովազդներն են։

[illegible]

ՇՈՒԿԱ

APC-ն ձեռնամուխ է եղել հայկական շուկայի նվաճմանը

BI LINE

APC
AMERICAN POWER CONVERSION

ԵՐԵՎԱՆ, 18 ՀՈՒՆԻՍ, ՍՆԱՐՔ։ «Մենք այստեղ ենք, որովհետեւ միջազգային փորձագետների կարծիքով Հայաստանը ԱՊՀ-ում յուրաքանչյուր մարդուն բաժին ընկնող համակարգիչների թվով առաջին տեղերից մեկն է զբաղեցնում»։ Այսպես մեկնաբանեց հայկական շուկան նվաճելու իր ֆիրմայի ցանկությունը APC ամերիկյան խոշորագույն ընկերության, որն, ի դեպ, մասնագիտանում է անխափան սնուցման աղբյուրների արտադրության մեջ, մարկետինգի գծով մենեջեր Դիմաս Պեկլան այսօր Թեքեյան կենտրոնում APC արտադրանքի եւ գործունեության շնորհահանդեսի ժամանակ։

Նշենք, որ APC-ի (American power conversion) գործընկերը Հայաստանում մեծ հեղինակություն նվաճած համակարգչային տեխնիկայի վաճառքով զբաղվող BI LINE ֆիրման է։ Նա հաճախորդներին առաջարկում է անխափան սնուցման աղբյուրների լավագույն մոդելներ, առանց որոնց դժվար է պատկերացնել համակարգչային տեխնիկա օգտագործող ֆիրմաների աշխատանքը, քանի որ այդ տեխնիկայի շարքից դուրս գալու եւ տեղեկատվությունը կորցնելու հիմնական պատճառը էլեկտրասնուցման խափանումն է (45 տոկոսի դեպքում)։

APC ընկերությունը ստեղծվել է 1981 թ., 3 տարի անց արդեն թողարկել է անխափան սնուցման աղբյուրի առաջին մոդելը (UPS), որի վաճառքի ծավալը գերազանցել է 6 մլն հատը։ 1997 թ. արդյունքներով ֆիրմայի շրջանառությունը կազմել է մոտ 800 մլն ԱՄՆ դոլար։ APC-ին է պատկանում համաշխարհային շուկայի 45 տոկոսը եւ ԱՊՀ-ի 75 տոկոսը։ Բացի տարբեր տեսքի եւ հզորության UPS-ներից, ֆիրման թողարկում է տարբեր կարգի հարակից արտադրանք, որն այսօր BI LINE ֆիրմայի միջոցով հասանելի է դարձել նաեւ հայ սպառողին։

Ֆրանսիական Ալկատել ֆիրման մտադիր է ծավալվել Հայաստանում

ԵՐԵՎԱՆ, 18 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Հունիսի 23-24-ը Հայաստան կժամանի կապի սարքավորումների ֆրանսիական հայտնի Ալկատել ֆիրմայի միջազգային հարաբերությունների տնօրեն Լուի-Ժակ Կոմպանիոն։ Այդ մասին լրագրողներին հայտնեց Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպան Միշել Լեգրան հունիսի 18-ին դեսպանատանը հրավիրած մամուլի ասուլիսում եւ համառոտակի ներկայացրեց մինչ օրս Հայաստանում Ալկատելի գործունեությունը։

Ալկատելը, ըստ պրն Լեգրայի, առաջին անգամ Հայաստանում ծրագրեր է իրականացրել դեռ 1988-ին, երբ աղետի գոտում ֆիրմայի ուժերով ստեղծվեցին 10 հազարական [illegible] հեռախոսակայաններ։ Այս ֆիրման մասնագիտացած է հեռախոսային կապի սարքավորումների արտադրության մեջ եւ, օրինակ, 1994 թվականին այդ գծով աշխարհում երկրորդ տեղն էր զբաղեցնում Մոտորոլա ֆիրմայից հետո։

1995 եւ 97 թվականներին ֆիրման համագործակցության հուշագրեր է ստորագրել ՀՀ կառավարության հետ։ Իսկ 96-ի նոյեմբերին ԱրմենՏելի եւ կապի նախարարության հետ պայմանագիր է ստորագրել՝ Երեւանի հեռախոսային ցանցում 80 հազար գծերի արդիականացման վերաբերյալ։ Այդ ծրագրի ֆինանսավորման համար ֆիրման ֆրանսիական բանկերից ձեռք է բերել 50 միլիոն ֆրանկ։ Նշվածը Հայաստանում Ալկատելի իրականացրած ծրագրերի մի մասն է միայն, եւ ֆիրմայի բարձրաստիճան ղեկավարի Հայաստան կատարելիք այցի նպատակներից մեկն էլ գործունեության ընդլայնումն է։ Միշել Լեգրան հայտնեց, որ Կոմպանիոյի այցը Հայաստան նպատակ ունի ճշտել հայկական շուկայում ֆիրմայի տեղն ու ծրագրերը, իսկ հայկական կողմը պետք է հայտնի, թե ինչ ակնկալիքներ ունի Ալկատելից։ Ալկատելից բացի, ըստ դեսպանի, Ֆրանսիան մի շարք այլ տնտեսական ծրագրեր է իրականացրել Հայաստանում, ինչպես [illegible] ներում, որոնք հետագայում էլ կշարունակվեն։

Նշենք, որ 1995 թվականից Ալկատելի նախագահն է հայազգի Ս. Չուրուքը (Սերժ Չյուրիքչյան), որը ծնվել է 1939 թ. Մարսելում՝ եղեռնի տարիներին Թուրքիայից Ֆրանսիա գաղթած հայերի ընտանիքում։ Նրա անվան հետ է կապվում մասնավորապես վերջին տարիներին ֆիրմայի գործունեության ընդլայնումը, որի համար էլ Ֆրանսիայի կառավարությունը Չուրուքին է վստահել Ֆրանսիայի եւ Եվրոպայի ռազմական արդյունաբերության բարեփոխումների պատասխանատուի պաշտոնը։

Գյումրիի 40 անօթեւան ընտանիքներ բնակարան ստացան

ԳՅՈՒՄՐԻ, 18 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ 1988 թ. երկրաշարժի տասնամյա տարելիցի նախաշեմին «Ջինիշյան հիշատակի» հիմնադրամը անգնահատելի նվեր մատուցեց անօթեւան գյումրեցիներին. այսօր երկրաշարժի հետեւանքով անօթեւան դարձած եւ սոցիալապես խիստ անպաշտպան տասնյակ ընտանիքներ նոր բնակարանների բանալիներ ստացան։ Նրանց ընտրությունը կատարվել էր հիմնադրամի մասնակցությամբ։

Դա իրագործվեց Ջինիշյանի ֆինանսական աջակցությամբ, «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի ծրագրով եւ «Ուրալսիբշին» հայ-ռուսական պետական ձեռնարկության շինարարների ջանքերով։

Բնակարանամուտի առիթով Գյումրիում տեղի ունեցավ հանդիսություն, որին մասնակցեցին երկու շենքերի 40 բնակարանների վարձակալները, Շիրակի մարզպետը, Գյումրու քաղաքապետը, «Ջինիշյան» եւ «Հայաստան» հիմնադրամների ներկայացուցիչները։

Անցած ժամանակաշրջանում «Ջինիշյան հիշատակի» հիմնադրամը գործուն մասնակցություն է բերել Գյումրու վերականգնմանը։ Նրա ֆինանսական աջակցությամբ քաղաքում նորոգվել են ջրագծեր, վերակառուցվել շինություններ, աջակցություն է ցույց տրվել երեխաների տանը, զոհված ազատամարտիկների ընտանիքներին, հատուցվել են սակավ ապահովված 120 ընտանիքների եւ նախակրթարանների ջեռուցման պարտքերը, աջակցել է բուհերի ծնողազուրկ դիմորդներին եւ այլն։ Այժմ էլ հիմնադրամի ծրագրերում ընդգրկված են մի շարք նախակրթարաններ եւ սոցիալապես անապահով ընտանիքներ։

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակվում է [illegible]
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941 AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՀԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՀԱԿՈԲՅԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրենություն / հեռ. 562863
Համակարգչային
ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային ծառայությունը
«Ազգ» թերթի
Հղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԵՐԵՎԱՆ

Ինչո՞ւ գյուղացին վառվեց շուկայից

Չնայած բազում դժվարություններին, գյուղացին աշխատում է օրնիբուն, առավոտից մինչև ուշ գիշեր, չունի հանգստյան օր ու կիրակի: Բայց զարմանալի է, որ իր ստեղծած բարիքները չի կարողանում անձամբ վաճառել:

Գյուղացին ստիպված իր արտադրած մթերքները էժան գներով տալիս է առանձին մարդկանց և վերավաճառողներին, որովհետև սեփականաշնորհվել են շուկաները, փողոցները և բոլոր այն տեղերը, որտեղ սննդամթերք են վաճառում:

Երբ որևէ գյուղացի փորձում է իր արտադրած մթերքն ինքը վաճառել կամ տեղ չի գտնում, կամ այնպիսի գներ են ուզում տեղի համար, որ շատերը գերադասում են միանգամից էժան գնով տալ վերավաճառողներին անախորժություններից հեռու մնալու համար:

Անշուշտ վերավաճառողներ էլ պետք է լինեն, այդ են թելադրում շուկայական հարաբերությունները, ամեն մեկը փորձում է իր հանապազօրյա հացը վաստակել: Բայց դա չի նշանակում, որ տնտեսությունն իր ձեռքերը պետք է լվանա, մի կողմ քաշվի ու ասպարեզը թողնի առանձին մարդկանց, բաղի տղաներին, ներքին գործերի աշխատակիցներին, որոնք իրենց ցանկությամբ գներ են սահմանում տեղերի համար ու գումարներ հավաքում վաճառողներից:

Աբովյան փողոցում տեսա ընկերոջս, որը հենց մայթին, բժշկական ինստիտուտի հարևանությամբ, վաճառում էր իր աճեցրած առաջին բերքը:

— Տանջվում եմ,— դառնացած պատասխանեց նա իմ հարցին, թե ինչպես է:

— Տանջվում եմ, բայց բարիք եմ ստեղծում, և դա են տանում և ուրիշները:

— Երբ բողոքեն, կասեմ...

Հենց այդ պահին ընկերոջս մոտեցավ ներքին գործերի աշխատակիցը և հրամայական տոնով հարցրեց.

— Պատրաստեցի՞ր:

— Դեռ չեմ ծախել, քիչ հետո արի,— մի տեսակ ընկճված ասաց ընկերս:

— Վաղվանից այստեղ չերևաս,— կտրուկ ասաց միլիցիայի աշխատակիցն ու հեռացավ:

— Ի՞նչ էր ուզում:

— Տեղի փող, դեռ չեմ ծախել, երկու հազար է ուզում, բերածս էլ ինչ է, մի երեսուն կիլոգրամ վարունգ, բալ(?) բալանում եմ, էլի:

— Ինչո՞ւ ես տալիս, փողոցում վաճառում ես, իրե՞ն ինչ:

— Բոլորն էլ տալիս են, ով չտա, այստեղ կանգնել չի կարող, երկ ձայն հանես, անծանոթ մարդիկ ջարդուփշուր կանեն ունեցածդ:

Լսում էի ընկերոջս ու մտածում, որ երբ օրենքի մարդիկ են անօրինականություն անում, ի՞նչ ուզես ուրիշներից:

Հիշեցի ներքին գործերի ու ազգային անվտանգության նախարար Սերժ Սարգսյանի հարցազրույցներից մեկում արտահայտած մտավորությունը, որ հենց մեր ներքին գործերի աշխատողների աշխատավարձն այնքան քիչ է, որ նրանք ինչ-որ բան պետք է անեն, բայց մենք պահանջում ենք, որ անեն չափավոր: Հիշեցի ու մտքի հաշվեցի, որ միայն այդ տարածքում հարյուրից ավելի վաճառողներ կան: Երբ ամեն մի վաճառողից միլիցիայի աշխատակիցը հավաքի 2 հազարական, ապա օրական միայն այդ տարածությունից կհավաքի 200 հազարից ավելի: Արդյոք դա՞ է չափը: Միայն Երևանում քանի՞ հարյուրավոր այդպիսի վաճառքի վայրեր կան, ուրեմն ինչ, ժողովրդի սոցիալական ծանր վիճակից օգտվելով առանձին մարդիկ պետք է հարստությո՞ւն դիզեն հարստացնելով նաև ուրիշներին: Գյուղացին իր ունեցածը չկարողանալով վաճառել ստիպված տալիս է վերավաճառողներին, որոնք էլ կրկնակի գնով են վաճառում, որպեսզի և տուրքը կարողանան տալ և մի բան էլ իրենց մնա: Հետևաբար գները բարձրանում են հարվածելով առավել չքավոր գնորդին: Ի՞նչ է, այդ մասին չգիտե՞ն պետական այրերը, գիտեն, բայց աչք են փակում:

Մի՞թե հնարավոր չէ, որ գյուղացիներին և վերավաճառողներին համապատասխան տեղերում բոլորովին ազատ առևտուր անել, և առանձին մարդկանց հարստացնելու փոխարեն ինչ-որ գումար մուծվի պետությանը:

Բոլորն են հիշում, որ անցյալ տարի քաղաքապետի հրամանով մի քանի ամիս բոլորովին գյուղացիներին իրենց բերքը վաճառել որտեղ ցանկանան և ոչ մեկը չպետք է խանգարի նրանց: Անշուշտ, դա շատ օգնեց: Գյուղատնտեսական մթերքների գները այդ ամիսներին բավական իջան: Իսկ այսօր արդեն Աբովյան փողոցում գտնվող մայթ-շուկան փակվել է:

Շուկան ամենից առաջ գյուղացու համար է, նա պետք է իր բերքը վաճառի այնտեղ, ինչպես եղել է անցյալում, իսկ դրա համար պետք է ստեղծվեն բարենպաստ պայմաններ: Այսօր արհեստականորեն ստեղծվել են տեղեր (ինչպես ժողովուրդն է ասում՝ բիրժաներ), որտեղ գյուղացիները իրենց բերքը ծախողները տալիս են ուրիշներին և միայն տեղի համար վճարում են կլորիկ գումարներ, թեև չի ստեղծված ոչ մի պայման: Բերք հանձնող գյուղացիների թիվը հասնում է հազարների: Բայց ի՞նչ են լինում այդ վճարված գումարները, ո՞ւմ գրպանն են մտնում, պետական գանձարանը դրանցից օգտվո՞ւմ է, թե՞ ոչ: Այդ մասին թող մտածի հարկային տեսչությունը, եթե կարող է:

Գյուղացուն անհրաժեշտ է օգնել, որպեսզի նա ավելի շատ բարիք ստեղծի, ավելի բարեկեցիկ կյանքով ապրի: Որքան շատ բարիք ստեղծվի, այնքան էժան կլինի ապրանքի ինքնարժեքը(?) նաև գնորդը: Դրանով գյուղացին կկապվի իր հողին և չի փորձի վաճառել տունն ու հողը և դառնալ օտարական, ինչպես արել են շատերը:

ԱՇՈՏ ԲՈՒՆԻԱԹՅԱՆ

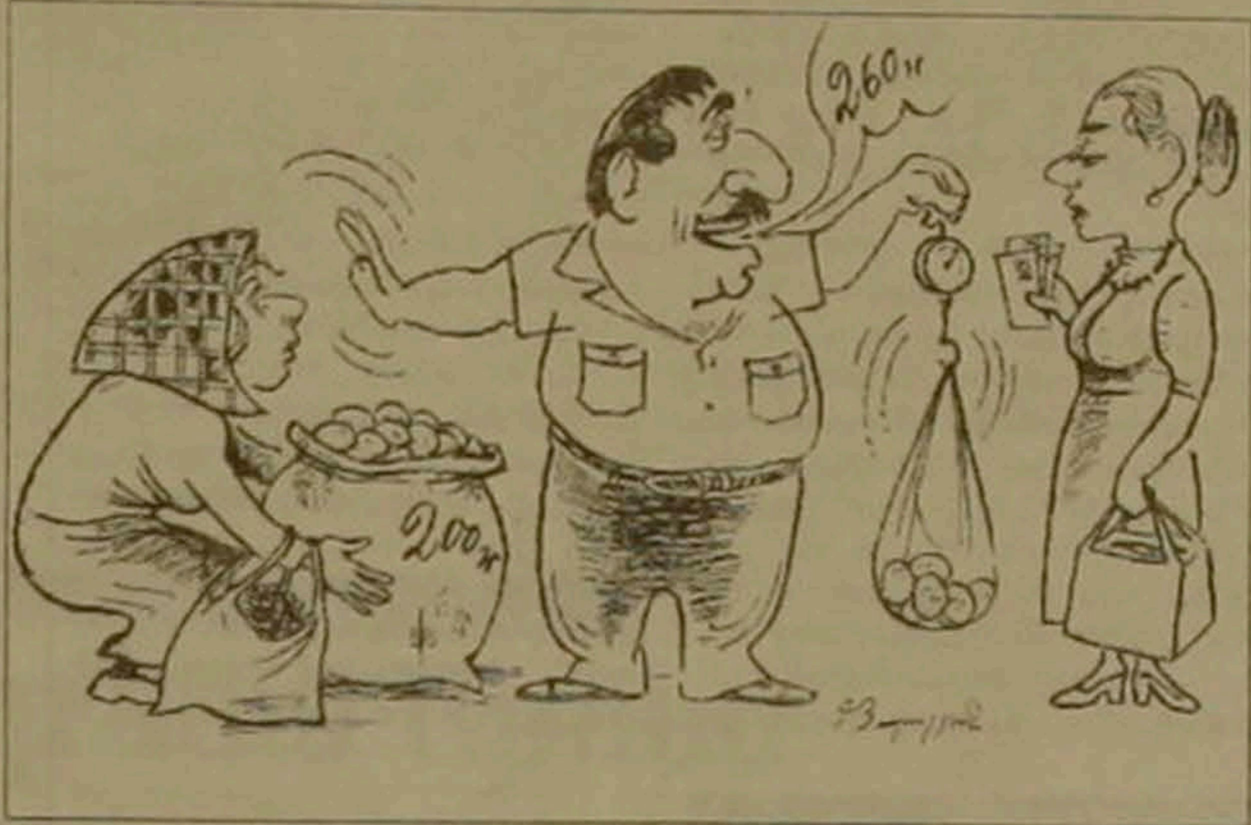

Մախսային դատախաղը շարունակվում է

Մաքսային վարչության լրատվական ծառայության այսօր արդեն նախկին ղեկավար Սյուզան Սիմոնյանը հունիսի 8-ին հայցով դիմել է Արաբկիրի ժողովրդական դատարան ընդդեմ մաքսային վարչության, թե իրեն աշխատանքից անհիմն են ազատել: Երեկ նշանակված առաջին դատավարությունը հետաձգվեց պատասխանող կողմի բացակայության պատճառով: Դատավոր Սարգսյանը տեղեկացրեց, թե հեռախոսազրույց է ունեցել պատասխանող կողմի հետ և տեղեկացել, որ ԱԺ-ում մաքսային օրինագծեր են քննարկվում, որտեղ ՄՎ պետն ունի անմիջական մասնակցություն և այդ պատճառով չի կարող ներկա գտնվել դատավարությանը: Գործի լսումը հետաձգվեց մեկ շաբաթով:

Ի դեպ, հայցվոր կողմը լրագրողներին տեղեկացրեց, որ դատարանում է լրացուցիչ հայցադիմում ներկայացնել ՄՎ պետի տեղակալ Արտաշես Բախշյանին պատասխանատվության ենթարկելու համար: Սիմոնյանի խոսքերով, դրա Բախշյանն իրեն զրպարտել է, հրապարակել, թե իբր Սիմոնյանը ՄՎ գործունեության շուրջ ստեղծել է իրականությանը չհամապատասխանող սխալ տեղեկատվական դաշտ: Հայցվոր կողմը հավելեց, որ հրամանում հիմնավորված չէ, թե իրականությանը չհամապատասխանող ինչ փաստեր են ներկայացվել և հրապարակվել:

Հիշեցնենք, որ մեր տեղեկությունների համաձայն, Մաքսային վարչության պետի դեմ արդեն 5-րդ դատավարությունն է:

Ա. Մ.

Այգեստանը պաշտպանում է իր գյուղապետին

Երեկ ՀՀ կառավարության շենքի մոտ այգեստանցիների (Արարատի մարզ) մի մեծ խումբ էր հավաքվել՝ բողոքելու Արարատի ժողովրդական դատարանի հունիսի 17-ի վճռի դեմ, որով գյուղապետ Արտյոմ Ղազարյանը մեկ տարի ազատազրկման է դատապարտվել: Հավաքվածները հավաստիացմամբ, ում Ֆելիքս Մեհրաբյանին («որի թիկունքն ուժեղ է») պաշտպանելու համար: Ըստ նրանց, երիտասարդները, նրանց ասելով, երիտասարդին կարգի հրավիրելն էր: Գյուղապետն, ըստ գյուղի բնակիչների, վայելում է համագյուղացիների վստահությունը և գյուղապետ է ընտրվել գյուղի 1200 տնտեսություններից 1000-ի ձայներով: Խումբը 2-3 ժամ նախագահի նստավայրի մոտ «աղմկելուց» հետո բողոքի ցույցը շարունակելու համար ժամանել էր կառավարություն, ուր նրանց ներկայացուցիչին ընդունել ու, թերևս, ինչ-ինչ հավաստիացումներ էին տվել, քանզի քիչ անց մուտքին հարող հատվածն արդեն «խաղաղ» վիճակում էր (կառավարության լրատվական ծառայությունում բողոքի ցույցի վերաբերյալ տեղեկություններ չունեին):

Լ. Պ.

Սակագների կայունացման ուղին արդյունավետության բարձրացումն է

Նախորդ օրը ՀՀ ԳԱԱ-ում էներգետիկ հարցերով անցկացված միջազգային սեմինարի պատեհությունից օգտվելով, ՀՀ էներգետիկայի փոխնախարար Կարեն Գալստյանին դիմեցինք հասարակայնությանը հուզող երկու հարցով:

— Էլեկտրաէներգիայի սակագները սանձելու հնարավորություններ տեսնո՞ւմ եք:

— Հաշվի առնելով հասարակայնության շատ նուրբ արձագանքը սակագներին առնչվող բոլոր քայլերին, պետք է ասեմ, որ լուրջ ուսումնասիրություններ են կատարվում ինչպես սակագների կայունացման, այնպես էլ հետագայում, անհրաժեշտության դեպքում փոփոխության ուղղությամբ: Բայց դա ինքնանպատակ չէ, այսօր, համենայն դեպս, չի դիտարկվում սակագների բարձրացման խնդիրը: Հիշեցնեմ, որ սակագները որոշում է էներգետիկ հանձնաժողովը: Իհարկե, նախարարությունը նույնպես ներգրավված է այդ աշխատանքներում և, նվազեցնելով ծախսերը և բարձրացնելով համակարգի արդյունավետությունը, ուղղակիորեն ազդում է սակագնի կայունացման վրա: Սակայն սակագների կայունացումը կամ իջեցումը, և կամ բարձրացումը պետք է հիմնված լինի կոնկրետ ճշգրիտ հաշվարկների վրա:

— Գաղտնիք չէ, որ եթե նախկինում հաշվիչային չարաշահումների հեղինակներն սպառողներն էին, ապա հաշվիչները բնակարաններից «օտարելուց» հետո հաշվիչային մեքենայությունների աղբյուրը էլեկտրացանցային ձեռնարկությունների տնտեսություններն են: Ինչպե՞ս եք փորձում հակազդել այդ երևույթին:

— Իհարկե, շատ բողոքներ ենք ստանում, որոնց արձագանքելու համար համապատասխան միջոցներ են կիրառվում էլեկտրացանցային ձեռնարկություններում: Երեք տարի եք, բազմաթիվ տնօրեններ հեռացվել են աշխատանքից: Բայց բոլոր դեպքերում խնդրի արմատական լուծումը հնարավոր է միայն ավտոմատացված հաշվառման և գումարների գանձման համակարգի ներդրման և վճարումների բանկային համակարգին անցնելու դեպքում: Սա նախատեսված է և առաջիկայում կարվի: Մյուս կարևոր խնդիրը բնակչի համար հաշվիչի ցուցմունքը տեսանելի դարձնելն է, ինչը նույնպես օրակարգի մեջ է: Բայց քանի որ սպառողները շատ են, միջոցառումը մասշտաբային, դրա համար որոշակի ժամանակ կպահանջվի:

— Խոսքը բազմանիշ պահարանների օգտագործման մասի՞ն է:

— Այո, առաջիկայում բազմանիշ պահարանների խմբային բնակարաններում հաշվիչի ցուցմունքը կրկնող փոքրիկ սարքավորումների տեղադրման ճանապարհով:

Լ. Պ.

ՌԵՊԼԻԿ

Հայկական կոնյակի բարոյական նսեմացումը

Երևանի «Կոնյակի» գործարանի վաճառքը ուրվագծեց այն ճակատը, ուր բախվեցին տնտեսական սեպարատիզմի (անջատողականության) և տնտեսական կոսմոպոլիտիզմի (ինտեգրացիայի ծայրահեղ դրսևորմամբ) շահերը: Երկու բավականին փուլ գաղափարախոսություն և այդ իսկ պատճառով զորակցում և անզիջում: Մինչդեռ նրանց բախման սահմանային ճակատագիծը, որի խորամանկային խորդուբորդությունները առավել անհայտ են՝ չափագրված չէ: Ամենից բացի, այն ալիք է ընկնում նաև որոշակի ակնհայտությամբ՝ զավեշտական և տխուր: Համոզված լինենք, որ եթե գործարքը իրականացվեր «Լևոնյան ժամանակահատվածում», ապա հանգուցյալ «Ազգային դաշինքի» կառավարման ներկայացուցիչները չէին կորցնի իշխող վարչախմբին վարկաբեկելու առիթը: Հանրապետականները կհաջորդեին ասուլիսներին, ասուլիսները՝ հանրահավաքներին: Միսում չունենալով գովերգելու որևէ կուսակցության, նշենք միայն, որ գուցե ԱԺՄ-ն է այս առումով առավել պատրաստված կազմակերպությունը: Հանրապետության նորընծա պաշտոնյաները այժմ լուռ են՝ բերաններն կոնյակ առած խոսելու դեպքում, նրանք, լավագույն դեպքում, զերազանցապես եղանակով փորձում են արդարացնել գործարքը, և նման գործելակերպը ձեռք է բերում հակազգայնական (մեզանում արդեն ավանդական) բնույթ: Ցանկանալով շարքային հայաստանցուն բացատրել կապիտալիզմի զարգացման սկզբունքները, նրանք իրենք իրենց հակասելով խոսում են հումքային բազայի առավելությունների մասին: Ագրոարդյունաբերական ձեռնարկությունների [illegible] պայմաններում՝ որպես առաջնային փաստի մասին, խոսվում է նոր աշխատատեղերի հարցի շուրջ: Ընդ որում, սրա նախապայմանը պարտադիր կերպով կապվում է գործարանը հաստատես արտասահմանյան ընկերությանը վաճառելու հետ: Ասվում է նաև, որ այլ կերպ հնարավոր չէ դուրս գալ միջազգային շուկա և որպես ասածի գունավորում բերվում է կոնյակի ֆրանսիական ծագման փաստը: Համաձայնվենք, որ նման հիմնավորումները հակափաստարկներ են, քանզի նման դեպքում կարող են միջազգային շուկա հանել ամեն ինչ, սկսած Արգիշտի Ա-ի արձանագրություններից, քանի որ սեպագիրը շումերական ծագման է:

Բայց և այնպես, հարցը գլխավորապես բարոյական երանգ ունի: Հետևողականության պակասի և սկզբունքների բացակայության գործոնները բնութագրում են մեր երեկվա ընդդիմադիր (այսօր արդեն իշխող) շատ ու շատ գործիչների, իսկ «Կոնյակի» գործարքը միայն ընդգծում է նրանց իշխանատենչ էությունը:

Տնտեսական ինտեգրացիան, որպես երևույթ, նոր բան չէ: Նրան ընդդիմանալը նշանակում է միամտության և քաղաքական տհասության արձանագրում: Սակայն ցանկացած ծրագիր նաև անձնավորված գնահատական ունի: Եթե իրականացնողները սկզբունքային են այնքանով, որքանով գիտես, թե ի՞նչ էին խոսում երեկ, ապա այդ դեպքում ծրագիրը անհաջող է և ձախողված:

Ողջ գործարքի էությունը կապված չէ զուտ Երևանի «Կոնյակի» գործարանի վաճառքի հարցի հետ: Վերջինս առիթային խնդիր է և լավ պատրվակ, որից կառչած տարբեր ուժեր փորձում են սրել եղած հաշիվները: Քննանքն ու ատելությունը չէ, որ որակ են հաղորդելու խմիչքին: Սա հետևանք է մի «բարոյական քաղաքականության», որը չկասեցվեց ի սկզբանե և որի պելադրանքով հանրապետականները կարողացան մեկ օրում դառնալ երկրապահներ, ընդդիմադիրները՝ փողկապավորներ և որպես այս ամենի հետևանք կոնյակն էլ՝ բրենդի...

[illegible]

ԱԶԳ

Վկայություններ

Հայերը և նրանց հարաբերությունները թուրքերի հետ. Վեց նահանգները, երկրի նկարագրությունը. Հայ ժողովրդի առանձնահատկությունները. Նախկինում գործադրված թուրքական վայրագությունները. Երիտթուրքերը և նրանց քաղաքականությունը. Հայկական հալածանքները. Հայերին զինաթափելու ծրագիրը. Գերմանիայում ծնունդ առած «համաթուրանական գաղափարը», «Տեղահանում», 1915-ի ջարդերի պատմությունը. Զեյթուն, Կիլիկիա, Վան, Ուրմիա. Ջևդեթ բեյի կազմակերպած ջարդերը. Ամերիկացի միսիոներների հերոսական գործերը. Սասուն. Փախուստի սարսափները. Վերաբերմունքը հայ կանանց նկատմամբ. Ջարդերի զարգացումը. Բնաջնջման բացահայտ քաղաքականություն. Գերմանացիների պատասխանատվությունը:

նական ծրագիրը, որի համար հսկայական պատրաստություն էր արված:

... Պատմությունն ունենք մի հայ կնոջ, որ Բայբուրդից դուրս էր եկել տեղահանվածների երրորդ քարավանի հետ: Բայբուրդում իրադարձությունները զարգացան մի եպիսկոպոսի և յոթ հայ երևելիների կախաղան հանելով: Տեղահանությունից առաջ անշուշտ կար հայ տղամարդկանց սովորական ջարդը: «Մենք ընդամենը երկու ժամով հեռացել էինք մեր տներից, երբ ավազակները շրջապատեցին ու թալանեցին մեզ: Նրանք վերցրին իմ մոտ եղած դրամը և աղջկաս վզի ոսկե շղթան, հերթով գնդակահարեցին տղամարդկանց: Բազմաթիվ կանայք և աղջիկներ տարվեցին լեռները: Նրանց մեջ էր քույրս, որի մեկ տարեկան երեխային մի կողմ նետեցին: Մի թուրք վերցրեց երեխային և

ղակի կապի մեջ էին բուլղարների և սրանց միջոցով Հունգարիայի ուգրաֆիննական մաջարների հետ, որոնք Գերմանիայի հարևաններն են ու ամենամոտ դաշնակիցը: Այդ ծրագիրը կոչվեց «պանթուրանական գաղափար», և դոկտ. Ռորբախը մեծ խանդավառությամբ աշխատեց դրա իրականացման համար:

Դոկտ. Ռորբախն առաջարկեց, որ հայերը գաղթեն հարավ և հաստատվեն Բաղդադի երկաթուղու երկարությամբ, որը թուրքական կայսրության ամենահարուստ, բայց հազարամյակներով անտեսված երկրամասն էր: Ռորբախի կարծիքով, եթե կայսրության խելացի տարրերը բերվեն այս հարուստ շրջանները, ապա երկիրը տնտեսապես կհզորանա, Բաղդադի երկաթուղում շահութաբաժին ունեցող գերմանա-

Ջևդեթ բեյը իր նահանգի ընթացքում սկսեց հարավ-արևելյան ջարդերը, արշավեց Բիթլիս, գրավեց այն մինչև Վանից ռուսների այնտեղ հասնելը և հունիսի 25-ին կոտորեց հայերին: Այնուհետև Բիթլիսից իջավ Մուշ դաշտ, որտեղ խաղաղասեր և անպաշտպան գյուղացիներ էին: Այդ պատճառով էլ այնտեղ Ջևդեթի համար շատ գործ կար անելու: Ժողովրդին հայտարարվեց զանգվածային տեղահանության մասին և մի քանի օր ժամանակ տրվեց կառավարական կենտրոնում ցուցակագրվելու համար: Սակայն մինչև ժամկետի լրանալը Ջևդեթի զորքը կրակ բացեց քաղաքի վրա և Մուշը գրավեց: Սասունի Ռուբենը Բիթլիսի շրջանից մի հայ ղեկավար, պատմում է, որ կռվին չմասնակցած ժողովուրդը տարվեց կենտրոնական ճամբար-

«ԹԱՅՄԶ», 25 ՀՈՒԼԻՍ 1916

Հայերի բնաջնջումը

Անգլիական «Թայմզ» պարբերականը 25 հուլիս 1916 թվով (մաս 101, հատոր 8) մի ընդարձակ հոդված է հրատարակել հայկական ջարդերի մասին, մանրամասն նկարագրելով տարբեր գավառներում կատարված վայրագությունները և բերելով ականատեսների վկայությունները: Մեր թերթի սույն էջերում ամփոփ ներկայացնում ենք առանձին հատվածներ, ենթավերնագրեր ծառայող ծանոթագրության հետ: Մանավանդ այս օրերին, երբ մի քանի արդարամիտ մարդիկ Մեծ Բրիտանիայում պատրաստվում են Հայոց ցեղասպանության հարցը օրակարգ մտցնել, ավելի քան 80 տարի առաջ անգլիական թերթերում հրատարակված նման նյութերը կարող են նպաստել հարցի ճիշտ ընկալմանը:

... Նրանք, ովքեր ավարտին հասցրին իրենց գաղթի ճանապարհը, տեղ հասնելուց անմիջապես հետո մեռան սովից, հիվանդությունից ու հոգնածությունից: Իրականում «տեղահանումը» աստիճանական ջարդ էր, որն ավելի էր տանջում զոհին, քան սուրն ու հրացանը: Երբ կարդում եք այս խժդժությունների մասին, կարծում եք, թե ապրում եք մ.թ.ա. ութերորդ դարում, երբ Իսրայելի որդիները «գերության տարվեցին» ասորեստանցիների կողմից:

...1915 հայոց տեղահանությունը կազմակերպվել էր Կոստանդնուպոլսում, ներքին և ռազմական նախարարությունների կողմից: Աքսորվածների մեծ մասը տեղափոխվեց երկաթուղով, չենթարկվողնե[illegible] (Մի քանի վայրերում գերմանացի սպաներ էին ղեկավարում զենքի օգտագործումը): Եզան կառքերում խցնված կամ Բաղդադի ու Անատոլիայի երկաթգծերի հանգուցակետում հավաքված ժողովրդից ավելի ահավոր էին սարերում ու Եփրատի կիրճերում պարզված տեսարանները:

Հայերը դժկամում էին կառավարությանը հանձնել իրենց զենքերը: Նրանք թեպետ 1908-ից հետո զենք կրելու արտոնություն ունեին, բայց այդ զենքը շատ չէր, իսկ տեղական իշխանությունները հսկայական քանակությամբ զենքեր էին պահանջում նրանցից: Շատ վայրերում հայերին սոսկալի տանջանքների ենթարկեցին բանտերում: Նրանց մազերը փետեցին, եղունգները արմատից քաշեցին: Ամերիկյան քոլեջում աշխատող հայ դարբինը, որին մեղադրում էին «ռումբ պատրաստելու գործով», ծեծից մահացավ: Նույն վայրում հայկական գերեզմանատան հողի տակից ոստիկանները մի ռումբ էին գտել, սակայն այդ ռումբն այնքան էր ժանգոտած, որ ենթադրվեց, թե 1908-ից առաջ, համիդյան շրջանում է պատրաստվել: Ռումբի հայտնաբերումը պատճառ դարձավ, որ հալածանքն ուժեղանա: Հայ զոհերը խելագար փորձեր էին անում իրենցից պահանջված զենքերը ձեռք բերելու համար: Նրանք երբեմն դիմում էին թուրքերին: Այն թուրքերը, որոնք զենք կրելու իրավունք ունեին, իրենց հինը տալիս էին հայերին, իսկ վաստակած փողով գնում էին նորը: Զենքերը իշխանություններին հանձնվում էին հանդիսավոր կերպով, լուսանկարելով: Օսմանյան կառավարությունը այդ լուսանկարներից մի ալբոմ հրատարակեց, իր հպատակների սպանությունը արդարացնելու համար: 1915-ի գարնան սկզբին Թուրքիայի բոլոր հայերը հանձնել էին իրենց զենքերը: Կառավարությունն այլևս կարող էր առանց դժվարության ի գործ անել իր վերջ-

տարավ անհայտ ուղղությամբ: Ճանապարհին հանդիպեցինք բազմաթիվ դիակների, որոնք նախորդ քարավաններից էին մնացել: Սպանվածների մեջ կային կանայք իրենց ամուսիններով և զավակներով»:

Մի ուրիշ կին գրում է. «Ամենասոսկալի տեսարանները վերապահված էին Եփրատի ափին, Երզնկայի դաշտում: Եփրատի մոտ ոստիկաններն ու ավազակները 15 տարեկանից փոքր տղաներին գցեցին ջուրը: Ովքեր կարողանում էին լողալ, հրացանազարկ եղան»:

Իրոք, շատ քիչ աքսորյալներ, որոնք հասել էին Երզնկա, կարողացան անցնել այնտեղից: «Մեզ Կամախի կիրճն են տանում սպանելու», գոռում էին կանայք: Երկու դանիացի քույրեր, որոնք Երզնկայի գերմանական Կարմիր խաչի հիվանդանոցում էին պաշտոնավարել, նույնպես աքսորվել էին: Վերապրած երկու հայ ուսուցչուհիներ պատմել են այդ դանիացիներին, թե թուրքերն ինչպես զոհի ձեռքերը կապում են հետևից և ապա ջուրը գցում: Այս միջոցին դիմեցին, երբ աքսորյալների թիվը մեծացավ և ոչնչացման այլ հարմար ձև չգտնվեց:

...Հայերի տեղահանման գաղափարը թուրքերին հուշեց բեռլինցի աշխարհագրագետ դոկտ. Ռորբախը: Մերձավոր Արևելքի ժողովուրդների քարտեզը կազմելիս նա նկատել էր, որ կենտրոնական բարձրավանդակում բնակություն հաստատած հայերը մի կողմից իջնում են Սև ծով Տրապիզոն, մյուս կողմից Միջերկրական ծով, Կիլիկիա: Նրանք Անատոլիայում հաստատված թուրքերին անջատում են հյուսիս-արևմտյան Պարսկաստանում և ռուսական Կովկասում ապրող թուրքալեզու ժողովուրդներից: Եթե հայկական այս թումբը վերացվի, ապա դոկտ. Ռորբախը կկարողանա պատրաստել մի քարտեզ, որտեղ Գերմանիայի օսմանյան դաշնակիցները Ադրբեջանի և Արաքսի հովտի իրենց ազգակիցների հետ շղթայական բլոկ էին կազմելու: Ադրբեջանի ժողովուրդն արդեն կապեր ուներ Ռուսական կայսրությունում եղած ավելի խոշոր թուրքական զանգվածների հետ, որոնք տարածվում են մինչև Կենտրոնական Ասիա և Վոլգայով մինչև Կազան: Մյուս կողմից, օսմանցիներն ուղ-

ցիների իրավունքը կպահովվի, մի քանի քաղաքական հիմնախնդիրներ ցանկալի լուծում կստանան, և այս ամբողջը ի շահ գերմանական տերության:

Թալեաթն ու Էնվերը հավանություն տվեցին դոկտ. Ռորբախի այն առաջարկին, որի համաձայն տեղահանված հայերի տեղը պետք է լցնեն 1912-ի Բալկանյան պատերազմում Թուրքիայի կորցրած եվրոպական նահանգներից եկած մահմեդականները: Սակայն նրանք բնավ էլ չանհանգստացան Ռորբախի ծրագրի երկրորդ մասից հայերի տեղավորման հարցով: Նրանք ավելի քաջածանոթ էին հայերի մեկնելիք շրջաններին. անվերջանալի լեռնաշղթաներ, Եփրատի կիրճ, անապատի անջուր շրջաններ, ոստիկանների և քրդերի վայրագություններ:

Տեղահանությունից մի տարի անց, «Բեռլիներ Թագեբլատ» թերթի թղթակցին տված իր պատասխանի մեջ Թալեաթն ասել է. «Մեզ մեղադրում են, որ տարբերություն չենք դրել մեղավոր ու անմեղ հայերի միջև, բայց դա բացարձակապես անկարելի էր, նկատի ունենալով, որ նրանք, ովքեր այսօր անմեղ են, կարող են վաղը մեղավոր լինել»:

«Եթե այսպիսի պայմաններում տեղահանենք հայերին, ապա ոչ ոք ողջ չի մնա», ասել է Թուրքիայում բնակվող մի ամերիկացի պաշտոնակատար մի տեղական իշխանավորի:

«Իսկ ի՞նչ եք կարծում, որ լինի տեղահանման պատճառը», շուտափույթ պատասխանել է իշխանավորը:

... Զեյթունցիների վերջին և ամենասոսկալի տեղահանությունը գերմանական միսիոներական մի թերթում նկարագրել է Չուեստ Մոհրինգը, որ 1915-ի գարնանն այդ կողմերով էր անցնում: «Դեր Զորը լցվեց աքսորյալներով, որոնք հեղձուցիչ շոգից խուսափելու համար ստվերոտ տեղ էին փնտրում, իսկ Եփրատը շատ հեռու էր նրանց ջրով ապահովելու համար»: Երիտթուրքերն այսպես հասկացան Բաղդադի երկաթուղու երկարությամբ հայերին բնակեցնելու ռորբախյան ծրագիրը: Զեյթունի տեղահանությանը հետևեցին առանց բացառության, շրջակա լեռնային քաղաքների և գյուղերի տեղահանությունները:

ներ: Այնտեղ կանայք ողջ-ողջ այրվեցին, մինչ ասկյարները նրանց հետևից կրակն էին նետում նրանց երեխաներին, հեգնանքով գոռալով «ահավասիկ ձեր առյուծները»: Մի կին, որ իր երեխայի հետ մի կերպ Չմշկածագ էր հասել, պատմել է, թե տղամարդկանց կոտորելուց հետո թուրքերը հավաքեցին կանանց ու երեխաներին և նրանց քշեցին հյուսիս-արևմուտք: Ճամփին նրանք հանդիպեցին քրդերի, այնուհետև կինն իրեն գտավ Եփրատ գետում, իր թևերի մեջ ունենալով երեխային, մինչ իր ազգակիցները խեղդվում էին իր շուրջը կամ գնդակահարվում քրդերի կողմից: Այդ կինը կարողացել է ափ դուրս գալ և փախչել: Նրա պատմությունը Չմշկածագում գրի առավ ապաստան տված մարդը: Սակայն ուժասպառ երեխան մեռավ և մի ուրիշ օր էլ թշնամին սպանեց մորը:

Տրապիզոնի տղամարդիկ, կանայք և երեխաները մակույկներով տարվեցին Սև ծովի բացերը, որտեղ թուրքերը շրջեցին մակույկները, և մարդիկ խեղդամահ եղան: Անգորայի մսագործները իրենց կացիններով ու դանակներով ուղարկվեցին Ազը Յոզղաթ գյուղը և կացնահար արեցին տեղի հայությանը, իսկ իշխանությունները հայտարարեցին, որ չեն ուզում փամփուշտ վատնել հայ դիակների վրա:

Դանիացի մի այլ քույրք գավառապետի կողմից հրավիրվեց նորաբաց «որբանոցը» ստուգելու: Դանիացի կինը 700 հայ որբերի տեսավ լավ շենքում տեղավորված, երևութապես լավ սննդով և սպասարկող հայ կանանց խոշոր անձնակազմով ապահովված: Դանիացին գոհ մեկնեց, բայց մի քանի օրից վերադառնալով, տեսավ, որ բոլոր հայ որբերն էլ գնացել են: Նրանց տարել էին և լճում խեղդել: Այնուհետև 300 նոր որբեր հավաքեցին «որբանոցում», բայց դանիացի կինը վստահ էր, որ նրանք նույն ճակատագիրն են ունենալու:

...Այս վայրագությունների հիմնական նպատակը հայկական ցեղի բնաջնջումն էր: Խիստ հանցավոր են քրդերն ու չեթեները: Սրանցից ետ չմնացին ոստիկանները: Իսկ թուրք գյուղացիներն իրենց հայ հարևանների նկատմամբ ցուցաբերեցին ծայրահեղ բարբարոսություն: Այս բոլորը, սակայն չէին գնա այդ քայլին, եթե վերևից ցուցում տված չլինեին: Հանցավոր է Կոստանդնուպոլսի երիտթուրքական կառավարությունը, իսկ ամենավատն այն է, որ Գերմանիայի դեսպան հեր ֆոն Ֆանգենհայմը ոչ միայն բողոքի ձայն չբարձրացրեց, այլև հայտարարեց, որ իր գործը չէր միջամտելը:

Պատրաստեց
ՎԱՀԱՆ ԱՆՏՈՆՅԱՆԸ

ՍՓՅՈՒՌՔԻ ՄԱՄՈՒԼ

Հակահայկական խմորումնե՞ր Գլենդեյլում

Հակահայկական զգացմունքներն իրենց ամենատգեղ դրսևորումներից մեկն արտահայտեցին վերջերս, երբ Գլենդեյլի քաղաքապետարանը որոշում կայացրեց ֆեդերալ գրանտների ձևով 4 միլիոն դոլար հատկացնել մի քանի համայնքների (այդ թվում նաև հայկական) կազմակերպություններին, գրում է «Արմինյն Միռոր Սփեքթեյթր» շաբաթաթերթն իր մայիսի 30-ի համարում:

Քաղաքապետարանում չորս «կողմ», ոչ մի «դեմ» արդյունքով անցնելուց հետո, որոշումը փոքրոգալից հարձակման է ենթարկվել քվեարկությանը չմասնակցած քաղաքային խորհրդի անդամ Ջինջեր Բրեմբերգի կողմից, որն առանձնապես նշել է, որ հայերն առանց այն էլ շատ հաճախ են նպաստավոր վերաբերմունքի արժանանում: Հայկական համայնքին տրամադրվելիք 62.500 դոլար գումարն, ըստ թերթի տվյալների, հատկացվելու էր Հայ մարմնամարզական ընդհանուր միությանը, որը պատրաստվում էր քաղաքից մի փոքր դուրս գտնվող մի պարանքապահեստ վերածել մարզադահլիճի և ծառայեցնել սպորտային միջոցառումների: Դրանով նախատեսվում էր երիտասարդներին կտրել փողոցներից և հանցագործ աշխարհից:

Բրեմբերգը հետագայում նշել է, որ ինքը ոչ թե հայերին ատելուց դրդված է արտահայտվել որոշման դեմ, այլ այն պատճառով, որ նշված պարանքապահեստը գտնվում է քաղաքից դուրս նաև քաղաքային խորհրդի իրավասությունից դուրս:

Այդուհանդերձ նրա զայրույթը մի քանի այլ մեկնաբանությունների առիթ է հանդիսացել և տեղական թերթերում հակահայկական հոդվածներ են տպագրվել, որոնցում նշվել է, որ շուտով հայերն այդ շրջանում կդառնան մեծամասնություն և որ 20 տարով ուշացել ենք առաջն առնելու հայերի հոսքի, կամ որ «հայերը դեռ շատ բան են ակնկալում մեզանից»: Բարեբախտաբար քաղաքի տարածայնությունների հարթեցման խմբի խորհրդական դոկտ. Արմինե Հակոբյանի բաց նամակը՝ ուղղված Բրեմբերգին, տպագրվել է «Գլենդեյլ Նյուզ-պրես» թերթում: Դրանում նա մասնանշույց է արել «ռասիզմի վիճակին», որն այնքան էլ խորը քուն չի մտած տարբեր երկրներից գաղթած այդ խառնարանում: Ըստ ազգությունների քաղաքային խորհրդի անդամ Լերի Զարյանի, Գլենդեյլը հարուստ է էթնիկական փոքրամասնություններով, որոնք խոսում են 60-70 տարբեր լեզուներով:

Հ. Օ.

Թուրք նամակագիրն էլ է բողոքում մզկիթների առատությունից

Ըստ «Յառաջ» օրաթերթի մայիսի 30-31-ի լրատվության, թուրքական մամուլի ընտանիքի ճանաչված անուններից «Ջումհուրիեթ» թերթի ընթերցողների նամակների սյունակում Կարսից մի ընթերցող բողոքել է Հայկական Առաքելոց եկեղեցին մզկիթի վերածելու կառավարության որոշման դեմ: 10-րդ դարի կառույցն իր բարձրաքանդակներով ու որմնանկարներով արվեստի գլուխգործոց համարելով և նշելով, որ այդ շրջանում առանց այն էլ չափից ավելի շատ մզկիթներ գոյություն ունեն, նամակագիրն այդ որոշումը որակել է ցեղապաշտական և համարել կրոնամոլական մտածելակերպի արդյունք: Մշակույթի նախարարության ուշադրությունը հրավիրելով այդ փաստի վրա, նա առաջարկել է շենքը արվեստի ցուցասրահի կամ թանգարանի վերածել:

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ

Անդրեաս Աթենս՝ հելլենականության նվիրյալը

Հայաստանի հունական համայնքների ֆեդերացիայի նախագահության հրավերով վերջերս Հայաստանում իր տիկնոջ հետ հյուրընկալվեց ԱՄՆ-ի խոշոր հույն ձեռնարկատեր, բանկիր եւ հասարակական գործիչ Անդրեաս Աթենսը, որն աչքի ընկնող դեմք է ամերիկյան պետական ու կառավարական շրջանակներում, նախագահ Բիլ Քլինթոնի մերձավորներից է: Տպագրում ենք հրապարակախոս, միջազգայնագետ Համբարձում Ղազարոսյանի հարցազրույցը մեծարգո հյուրի հետ:

— Պրն Աթենս, ձեր առաջին այցը Հայաստան, որտեղ առկա է ընդգծված հելլենասիրություն, ունի պատմական նշանակություն, ուստի ողջունելի է: Նախ խնդրում եմ մի քանի խոսք ասել ձեր մասին:

— Մարդն իր մասին դժվար է խոսում, ինչեւէ. ծնվել եմ ԱՄՆ-ի Չիկագո քաղաքում, հույն վերաբնակների ընտանիքում: Հորիցս սովորել եմ սիրել Հունաստանը, մորիցս՝ Աստծուն: Ամերիկա գաղթած հույների համար առաջին տարիները շատ դժվար են եղել: Առկա էին նախապաշարմունքները, նույնիսկ հալածանքները: Բացառություն չէին կազմում նաեւ ձեր հայրենակիցները: Ուստի հայրս Արիստիդես Աթանասուլասը, որը հայրենի Պելոպոնեսի ափերից բախտ որոնելով հասել էր ԱՄՆ, բազմաթիվ հույների նման փոխեց իր ազգանունը եւ դարձավ Աթենս (Աթենք), որով ընդգծում էր իր ծագումը:

Բալկանյան պատերազմների ժամանակ (1912-1913 թթ.) բազմաթիվ հույն գաղթականներ վերադարձան Հունաստան, որպեսզի պաշտպանեն իրենց մայր հայրենիքը: Նրանց մեջ էր նաեւ հայրս: Երբ նրանք վերադարձան ԱՄՆ, նկատեցին, որ իրենց նկատմամբ բարենպաստ էին արտահայտվում. «Քանի որ հույներն հիմա անկախության համար են պայքարում, ուրեմն նրանք չեն կարող վատ մարդիկ լինել»:

Կինս սերում է բելգիական ազնվական տոհմից եւ իմ բոլոր ծրագրերի առաջին խրախուսողն է: Ունենք երկու զավակ՝ Պավլոսը եւ Ժակլինը: Ունենք մեծահասակ թոռներ՝ Անդրեասն ու Ալեքսիան:

— Ե՞րբ են սկսվել հունական սփյուռքի հետ ձեր անմիջական առնչությունները:

— Դեռեւս երիտասարդ տարիքում ինձ համարում էին հաջողակ ձեռնարկատեր, որն ասպարեզ էր ընտրել պողպատի վերամշակման ճյուղը: Կարծում եմ, որ յուրաքանչյուր մարդու եւ քաղաքացու հայրենասիրության չափանիշը դրսեւորվում է այն ժամանակ, երբ նա անհրաժեշտ արարքը կատարում է հենց անհրաժեշտ պահին: Հելլենականության համար զոհաբերության պահն էր 1974 թվականը, երբ թուրքական զորքերը ներխուժեցին Կիպրոս:

— Հայտնի է, որ դուք այն ժամանակներից եռանդուն գործունեություն ծավալեցիք՝ նպատակ ունենալով հույն-ամերիկյան 3 միլիոնանոց համայնքի բոլոր ուժերի միավորման խնդիրը:

— Այդ օրերին Վաշինգտոնում ստեղծվեց հունական լոբբի: Հիմնվեցին Կիպրոսի նպաստամատույց ամերիկյան հասարակությունը, Կիպրոսի երեխաների հիմնադրամը, Մակարիոսի անվան կրթաթոշակի հիմնադրամը եւ մի շարք այլ մարդասիրական կազմակերպություններ: Ի դեպ, ԱՄՆ-ում հունական լոբբին ձեռք-ձեռքի տված համագործակցում է հայ գործընկերների հետ: Հայ-հունական միացյալ լոբբին հրեաներից հետո երկրորդ տեղն է գրավում Միացյալ Նահանգներում: Հայերի հետ մեր համապատասխան գործողությունները համադրվում են:

— Դուք աչքի եք ընկնում նաեւ խաղաղասիրական գործունեությամբ: Մտահոգված եւ եռանդով աշխատում եք ո՛չ միայն ձեր պատմական հայրենիքի՝ Հունաստանի անվտանգության եւ բարգավաճման համար:

— Այն մարդիկը, որն անցել է երկրորդ համաշխարհայինի կրակների միջով (որպես ավագ լեյտենանտ մասնակցել է ԱՄՆ-ի զինված ուժերի ռազմական գործողություններին Եվրոպայում, Եգիպտոսում եւ Լիբիայում, իսկ Հունգարիայում ավերված հաղորդակցության ցանցի վերականգնմանը - Հ. Գ.) չի կարող չհիշել, որ ինքը մի մասնիկն է մարդկության եւ պարտավոր է անել ամեն ինչ հանուն մարդու եւ մարդկության: Այդպիսի մղումներով առաջնորդված 1993-ին մաս կազմեցի Հույն-ամերիկյան կոնգրեսի եւ ամերիկահրեական հանձնաժողովի համատեղ ներկայացուցչության, որն այցելեց Հունաստան, Իսրայել եւ Կիպրոս: Տվյալ առաքելության առաջնահերթ խնդիրն էր արաբ-իսրայելական հարաբերությունների հարցում փոխըմբռնման հասնելու գաղափարը, ինչպես նաեւ կիպրական եւ մակեդոնական բարդ պրոբլեմների շուրջ մերձեցման եւ ըմբռնման հաստատման միտումները: Տվյալ հարցերի վերաբերյալ ներկայացուցչությունը հանդիպումներ ունեցավ տարածաշրջանի երկրների կառավարական, կրոնական եւ ձեռնարկատիրական բարձրաստիճան գործիչների հետ:

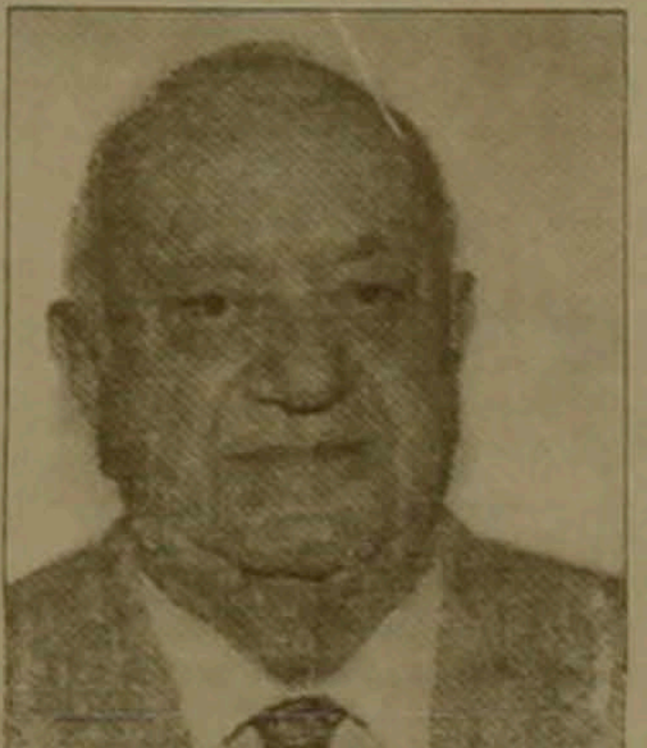

— Այժմ աշխարհում ապրում են շուրջ 17 մլն հույներ, որոնցից 7 մլն-ը մայր հայրենիքից հեռու են, սփռված աշխարհի չորս ծագերում: Դուք երկու անգամ հանդիսավոր պայմաններում ընտրվել եք Արտերկրյա հելլենականության խորհրդի (ԱՀԽ) նախագահ:

— Արտերկրյա հելլենականության խորհուրդը ստեղծվել է 1995-ին, հունական պետության հատուկ օրենքով: Այսպիսով իրականացվեց համաշխարհային միասնական կազմակերպություն ստեղծելու բոլոր հույների տարիներով փայփայած երազը: Ներկայումս ամբողջ աշխարհում նման ոչ շահութաբեր, ոչ կառավարական զանգվածային կազմակերպություն գոյություն չունի:

ԱՀԽ-ի նախագահի պատասխանատու պաշտոնը հաջող վարելու համար հանգամանքների թելադրանքով ես թողեցի ԱՄՆ-ի Midwest գոտում 1950-ին ստեղծած պողպատի վերամշակման իմ սեփական Metron Steel Corporation ձեռնարկության տնօրինությունը: Մեր ընտանիքի ձեռնարկատիրական ամբողջ գործունեությունն այժմ գլխավորում է որդիս՝ Պավլոսը:

— Հանրահայտ է, որ հունական սփյուռքում բոլորը ձեզ ճանաչում են, ծանոթ են ձեր հայրենասիրական ծավալուն գործունեությանը:

— Այո, բայց հարկավոր էր, որ ինքս անձամբ ճանաչեմ նրանց: Գրասենյակում նստած գործ չես կարող վարել: Ուստի վերջին տարիներին ես ճանապարհորդել եմ անընդհատ՝ անցնելով շուրջ 500 հազար մղոն (Վրաստան, Հայաստան, Ուկրաինա, Եգիպտոս, Արգենտինա, Հարավային Աֆրիկա, Չեխիա, Կանադա, Ռուսաստան), որպեսզի կարողանամ հանդիպել աշխարհագրիվ բոլոր հունական համայնքների ներկայացուցիչներին եւ միաժամանակ պաշտպանել հելլենականության շահերը:

— Դուք երկու անգամ այցելել եք Վրաստան, որտեղ ապրում են շուրջ 100 հազար հույն ազգակիցներ: Ձեռնարկել եք այդ հանրապետության Ծալկայի շրջանում ապրող հույների համար ջրամատակարարման ցանցի ստեղծումը: Հայաստանի հունական համայնքների ֆեդերացիայի նախագահ պարոն Ա. Կիլինկարիդիսի հետ, ձեր հրավերով, ներկա եղա Թբիլիսիում առողջապահական նոր կենտրոնի՝ հունական պոլիկլինիկայի բացման արարողությանը: Մեծ է նման մարդասիրական գործունեության նշանակությունը եւ պատիվ է բերում ԱՀԽ-ին ու անձամբ ձեզ: Այժմ դուք Հայաստանում եք, ինչպիսի՞ ծրագրեր ունեք մեր հանրապետությունում իրագործելու:

— Հեռանկարային ծրագրեր անշուշտ շատ ունենք: Ինձ հետ է նաեւ ԱՀԽ-ի առողջապահական գործերի համադրող պրն Կանակիսը, որը հայտնի վիրաբույժ է: Այժմ նախապատրաստական աշխատանքներ ենք կատարում Հայաստանի Հանրապետության երկու հունաբնակ վայրերում՝ Ալավերդիում եւ Երեւանում, բուժկաբինետներով եւ բուժտեխնիկայով հագեցած երկու պոլիկլինիկաների ստեղծման համար: Դրանք կլինեն ձրի բուժման եւ դեղամատակարարման իսկական կենտրոններ: Համոզված եմ, որ դրանք շուտով կյանքի կկոչվեն եւ կապահովեն մեր ազգակիցների ու մեր հայ բարեկամների բուժսպասարկումը: Թեեւ սա մեր մոտ ապագայի կարեւորագույն խնդիրն է, սակայն դեռեւս մեր ծրագրերի ալֆան է լոկ:

— Դուք ընդամենը երկու օրով եք Հայաստանում, ինչպիսի՞ տպավորություն ունեք:

— Դժվար է հեշտորեն բաժանվել առինքնող Լոռվա ձորից, ներդաշնակ գույներով եւ համաչափ գծերով օժտված քաղաքամայր Երեւանից, մանավանդ կողք-կողքի ապրող հայ բարեկամներից եւ հույն հայրենակիցներից: Այս բոլորը, մանավանդ «մեռածին կենդանացնող» Երեւանյան ջուրը, մեզ պարտավորեցնում են կրկին այցելել ձեր երանավետ երկիրը: Պատմելու շատ բան ունեմ իմ ամերիկահայ բարեկամներին:

ԱԼԱՎԵՐԴԻ-ԵՐԵՎԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

Լրացավ «Իրան-Նամէ» հանդեսի հնգամյակը

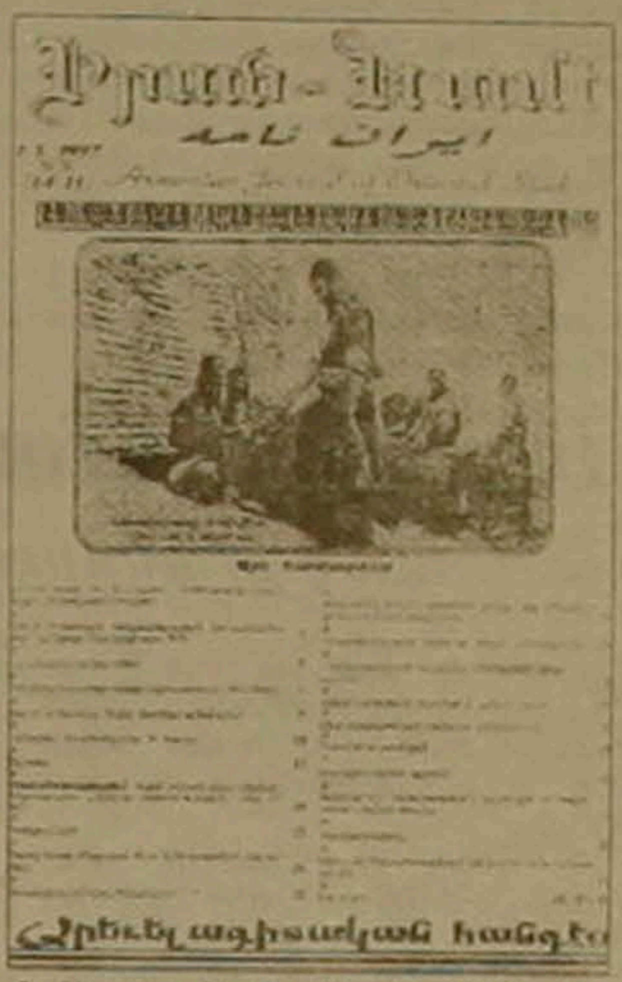
Իրան-Նամէ
ایران نامه

Երեւանի պետական համալսարանի Ֆիրդուսու անվան դահլիճում կազմակերպվեց հանդիսավոր միջոցառում՝ նվիրված «Իրան-Նամէի» հնգամյակին եւ Ռուբեն Անգալադյանի «Դերվիշի ճանապարհը» գրքի շնորհանդեսին: Միջոցառմանը մասնակցում էին գիտության, արվեստի եւ մշակութային գործիչներ ու Հայաստանում հավատարմագրված դիվանագետներ՝ Իրանի Իսլամական Հանրապետության դեսպան Նիքքար Իսֆահանիի գլխավորությամբ: Միջոցառումը սկսվեց ԵՊՀ արեւելագիտական ֆակուլտետի դեկան, բանասիրական գիտությունների թեկնածու Գուրգեն Մելիքյանի բացման խոսքով: Նա կարեւորեց հանդեսի դերն ու նշանակությունը հայ արեւելագիտության մեջ՝ ընդգծելով դրա հեղինակությունը ինչպես Հայաստանում, այնպես էլ օտարերկրյա գիտական շրջանակներում: «Իրան-Նամէն», ասաց հայ իրանագիտության նվիրյալ Գ. Մելիքյանը, միջազգային հեղինակության առումով առաջին հայկական հանդեսն է»: Այնուհետեւ նա անդրադարձավ Իրանագիտության կովկասյան կենտրոնին, որ հիմնադրվել է 1996 թ. դեկտեմբերի 26-ին եւ գործում է «Իրան-Նամէի» գլխավոր խմբագիր, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Գառնիկ Ասատրյանի տնօրենությամբ:

Այնուհետեւ ամբիոնին մոտեցավ Գ. Ասատրյանը: Նա իր ելույթում ասաց. «1993 թ. մայիսի 28-ին լույս տեսավ «Իրան-Նամէի» առաջին համարը: Այս հանդեսը նախ եւ առաջ պետք է ծառայի մեր ժողովրդի շահերին: Սա է «Իրան-Նամէի» առաքելությունը»: Ելույթ ունեցողը մատնանշեց, որ Իրանը պատմամշակութային եւ ծագումնաբանական առումով թերեւս ամենամոտ երկիրն է Հայաստանին: Նա միաժամանակ տեղեկացրեց «Իրան-Նամէի» մատենաշարի մասին եւ նշեց, որ հանդեսն անցած 5 տարիների ընթացքում հրատարակել է չորս մենագրություն, իսկ Իրանագիտության կովկասյան կենտրոնը, որ կոչված է համակարգելու տարածաշրջանում իրանական ուսումնասիրությունները, ավելի քան մեկ տարվա ընթացքում հասցրել է 7 գիրք հրատարակել:

Այդ հրատարակությունների մեջ, ինչ խոսք, իր ուրույն տեղն ունի Ռ. Անգալադյանի «Դերվիշի ճանապարհը» մենագրությունը: Դրա հրատարակումը, Գ. Ասատրյանի խոսքերով, շատ խորհրդանշական է, քանի որ Երեւանում է լույս տեսնում Իրանի մշակույթի մասին ռուս պոետների բանաստեղծությունները: Նրա խոսքերը հաստատեց մենագրության հեղինակ Ռ. Անգալադյանն իր հակիրճ, բայց բովանդակալից ելույթով: Միջոցառմանը ողջույնի խոսքերով հանդես եկան ակադեմիկոսներ Լեւոն Խուրշուդյանն ու Լեւոն Մկրտչյանը, եզդիների առաջնորդ Ազիզ Թամոյանը, ինչպես նաեւ Հայաստանում ՌԴ դեսպանի քաղաքական հարցերի գծով խորհրդական Բորիս Բելյակովը: Հատկապես տպավորիչ էր Իրանի դեսպան Նիքքար Իսֆահանիի ելույթը: Նա ասաց. «Այսօր «Իրան-Նամէի» կարճատեւ եւ արտասովոր գոյության 5-ամյակն է: Ես աշխատել եմ Հայաստանում լինել բարեկամության, խաղաղության եւ եղբայրության դեսպան»:

Պրն Իսֆահանին իր ելույթը եզրափակեց անչափ պատկերավոր խոսքերով. «Ծաղիկը մի քանի օր է ապրում, իսկ ծաղկանոցը միշտ ծաղկում է: Եթե պահպանենք ծաղկանոցը, ապա հազարավոր իրանագետներ կծաղկեն հայ-իրանական բարեկամության այգում»: «Ազգն» ի սրտե միանում է մեծարգո դեսպանի խոսքերին:

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

Ժիրինովսկին նախազգուշացնում է հեղաշրջման հնարավորության մասին

ՄՈՍԿՎԱ, 18 ՀՈՒՆԻՍ, ՍՆԱՐՔ: Հունիսի 17-ին ՌԼԴԿ լիդեր Վլադիմիր Ժիրինովսկին լրագրողների հետ հանդիպման ընթացքում հայտնել է, որ Ռուսաստանում անչափ մեծ է պետական հեղաշրջման հավանականությունը: Նրա խոսքերով, գոյություն ունի դեպքերի զարգացման երեք հնարավոր տարբերակ: Առաջինը «Չաուշեսկուի տարբերակն է», այսինքն այսօր Մոսկվայում հարյուր հազարավոր իբր թե արտասահմանցի բանվորներ, իրականում արեւմտյան հատուկ ծառայությունների գործակալներ են գտնվում, որոնց առջեւ դրված է մեկ խնդիր՝ իշխանության բռնի փոփոխություն: Երկրորդը «Գորբաչովի տարբերակն է», որի ընթացքում տեղի կունենա հին քաղաքական կենտրոնի հեռացում եւ Ալեքսանդր Լեբեդի գլխավորությամբ նորի ստեղծում: Որպես երրորդ տարբերակ Ժիրինովսկին նշեց 1998 թ. նոր վարչապետի նշանակումը, ինչին կհետեւի Բորիս Ելցինի հանկարծակի մահը: Դրա հետեւանքով կառավարության նոր ղեկավարը ինքնաբերաբար ստանձնելու է նախագահի պարտականությունները:

Բալկանների մերձակայքում ԱՄՆ-ը կպահի նավեր եւ մարտական ինքնաթիռներ

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 18 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Բալկանների անմիջական մերձակայքում ԱՄՆ-ը կպահի նավեր եւ մարտական ինքնաթիռներ ի դեպս ՆԱՏՕ-ի հնարավոր ռազմական գործողության Կոսովոյի իրադրության առնչությամբ, հայտարարել է Միացյալ Նահանգների պաշտպանության նախարար Ուիլյամ Քոհենը: «Զինված ուժերը կմնան այս տարածաշրջանում եւ պատրաստ կլինեն իրականացնելու ցանկացած ռազմական գործողություն, եթե դրա մասին որոշում կայացվի եւ համաձայնեցվի», Վաշինգտոնից Եվրոպա մեկնելու ճանապարհին ինքնաթիռում հայտարարել է Պենտագոնի պետը մի խումբ լրագրողների: Նրա խոսքերով, երկյուղ կա, որ Կոսովոյի ճգնաժամը կարող է տարածվել «շատ ավելի արագ եւ ավելի հեռու», քան բոսնիականն է, ուստի անհապաղ ուշադրություն է պահանջում:

Իենի փոխարժեքի պահպանման համատեղ գործողություններ են ձեռնարկվում

ՏՈԿԻՈ, 18 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ԱՄՆ-ը եւ Ճապոնիան համատեղ ջանքեր կձեռնարկեն, որոնք նպատակամղված կլինեն իենի փոխարժեքի անկման դադարեցմանը եւ ճապոնական դրամական միավորի փոխարժեքի կայունության ապահովմանը: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի, այս մասին համաձայնությունը ձեռք է բերվել ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնի եւ Ճապոնիայի վարչապետ Ռյուտարո Հաշիմոտոյի չորեքշաբթի օրը կայացած հեռախոսազրույցի ընթացքում: Երկու երկրների ղեկավարների հեռախոսազրույցի մասին հաղորդումների հայտնվելուց անմիջապես հետո հայտնի է դարձել, որ ԱՄՆ-ի եւ Ճապոնիայի կառավարությունները համաձայնեցված խոշորամասշտաբ ներխուժում են իրականացրել ֆինանսական շուկայում՝ իենի փոխարժեքի անկումը կանգնեցնելու համար, որը վերջին մի քանի օրվա ընթացքում տատանվում է մեկ դոլարի դիմաց 140 եւ 145 իեն նիշերի միջեւ: Երկու երկրների համատեղ գործողության արդյունքը եղել է Նյու Յորքում իենի փոխարժեքի արագ բարձրացումը, որտեղ, վերջին հաղորդումների համաձայն, մեկ դոլարի դիմաց հասել է 138 իենի:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Սեր + քաղաքականություն= հաջողություն

Ասում է ֆրանսիացի կինոռեժիսոր Ռոբերտ Գյոդիգյանը

Ռոբերտ Գյոդիգյանի վերջին «Մարիուսն ու Ժանեթը» ֆիլմը սիրային պատմություն է, ուր առկա է եւ քաղաքականությունը: Մինչ ֆիլմը հանդիսատես է նվաճում, այն մի կողմից քննադատում են, մյուս կողմից արժանացնում Կաննի կինոփառատոնի մրցանակի: Հարցազրույցը, որը հատվածաբար ներկայացնում ենք, գրի է առել «Նուվել դ'Արմենի մեգազինի» լրագրող Մարի-Օդ Փանոսյանը:

- Ի՞նչ է նշանակում Կաննի վերջին մրցանակաբաշխության ժամանակ ստացած մրցանակը ձեզ համար:

- Իհարկե, հաղթելը միշտ էլ հաճելի է: Բայց այս մրցանակը մնացած շատերից մեկն է: Ինձ համար ավելի կարեւոր է հանդիսատեսի վերաբերմունքը:

- Ինչպե՞ս եք բացատրում «Մարիուսն ու Ժանեթը» ֆիլմի հաջողությունը:

- Հարցեր կան, որոնց պատասխանները, իհարկե, չունեմ: Բայց երեք բան կարող եմ նշել: Առաջինը՝ մարդիկ կատակերգությունը գերադասում են ողբերգությունից: Երկրորդը. ֆիլմը 17 տարվա տքնաջան աշխատանքի վերջնական արդյունքն է: Վերջապես, ավելի քան 10 տարի ֆրանսիացիները ավելի սիրում են քաղաքական ու սոցիալական հարցադրումներ պարունակող ֆիլմերը:

- Ֆիլմի հերոսներից մեկը Ազգային ճակատի (ազգային քաղաքական կուսակցություն) երկրպագուներին երկդիմի է կոչում: Ինչո՞ւ մասնանշել հասարակության որոշակի մասի թերությունները:

- Կարծում եմ այդ կուսակցության օգտին երկու տիպի մարդիկ են քվեարկում: Մի մասը ֆանատիկոս են: Նրանց հետ չի կարելի խոսել: Չի ստացվի: Անիմաստ է: Նրանք թշնամի են:

- Այդ դեպքում ինչո՞ւ թույլ տալ, որ արտահայտեն իրենց կարծիքները, վերաբերմունքը:

- Դա դեմոկրատիայի ամենախիստ պահանջն է: Այժմ ես խոսում եմ որպես քաղաքական գործիչ, բայց որպես մարդ ես նրանց չեմ լսում: Մեծ մասամբ նրանք ապուշ են: Դերասան Ժան-Պիեռ Դարուսինը, որը ֆիլմում այդպիսի մեկին է խաղում, ինձ ասում է. «Դու ինձ ստիպում ես հիմարի դեր խաղալ»: Բայց նա վատ տղա չէ, մարդասպան չէ: Ուղղակի դերն է այդպիսին:

- Ըստ ձեզ իմաստ ունի՞ հիմարի հետ վիճաբանել:

- Իհարկե հիմար ասում եմ, բայց դա շատ զզվելի բառ է: Նրանք չէ՞ որ սիրտ ունեն: Օրինակ, գլխավոր հերոսը երեխաներ ունի, լավ է վերաբերվում հարեւաններին, նույնիսկ օգնում է, որ Մարիուսը նորից հանդիպի Ժանեթին: Այս բոլորը հաշվի առնելով հանդերձ, նրա մտահորիզոնը, միեւնույն է, սահմանափակ է:

- Ըստ ձեր ֆիլմերի, քաղաքականությունն ամենուր է: Արդյո՞ք սիրո մեջ եւս...

- Իհարկե: Իմ ֆիլմը քաղաքական է, որովհետեւ ես վստահ եմ, երբ մեզ վիրավորում են, մենք սկսում ենք պայքարել:

- Չե՞ք պատրաստվում այցելել Հայաստան:

- Հնարավոր է, քանի որ աշխատանքի բերումով ազատ եմ: Մասնագիտական հարցերով արդեն եղել եմ Երուսաղեմի հայկական համայնքում:

- Հայաստանում աշխատելու ծրագրեր չունե՞ք:

- Աշխատե՞լ: Ոչ: Այստեղ էլ կարող եմ հոգնել: Գուցե գնամ շրջագայելու: Հայաստանում բաներ կան, որ կուզեի սեփական աչքով տեսնել: Հայկական արվեստով շատ հետաքրքրված եմ:

- Դուք Կաննի փառատոն մեկնեցիք Ատոմ Էգոյանի հետ: Չհանդիպեցի՞ք այնտեղ:

- Ցավոք, ո՛չ: Ճիշտն ասած, նրա վերջին գործին էլ ծանոթ չեմ: Տարի ու կես առաջ տեսա նրա նկարահանված ֆիլմերից մեկը, կարծեմ «Օրացույցն» էր, հեռուստացույցով: Կարդացել եմ նրա հարցազրույցը, որտեղ խոսում է իր սիրելի ռեժիսորի մասին: Նա նշել էր Պազոլինիին, որին ես եւս շատ հավանում եմ: Կարծում եմ մենք ճաշակների նմանություն ունենք:

- Որեւէ բան կուզե՞ք փոխանցել նրան:

- Ես կուզեի խորհուրդ տալ, որ նա շարունակի անել այն, ինչ անում է: Բարձրարվեստ ֆիլմերն ընդունվում են ամբողջ աշխարհում:

- Դուք խոսում էիք նմանության մասին:

- Ամենայն հավանականությամբ մենք նույն վերաբերմունքն ունենք կինոյի եւ արվեստի հարաբերությանը: Ես շարունակում եմ հավատալ, որ կինոն էլ արվեստ է: Մալրոն մի անգամ ասել է, որ արվեստը մարդկանց տանում է բարձրություններ, որոնց մասին նրանք չեն էլ կասկածում: Զգայական առումով, իհարկե: Կարծում եմ՝ արվեստի կոչումը մարդկանց մտածել ստիպելն է:

- Ինչի՞ց եք ամենից շատ ոգեշնչվում:

- Ես հավատում եմ փոքրիկ հաղթանակներին: Քանի որ այլեւս գերխնդիրներ չկան, որոնց լուծմանը մասնակցենք, գուցե փոքրիկ հաղթանակների հանրագումարով մտնենք համաշխարհային պատմություն:

AIM-ից թարգմանեց
Ռ. ԱԶԻԶՅԱՆԸ

Վերընձյուղում

Հրատարակվել է «Հոգեւոր երգեր»-ի ժողովածու

Երբ հայ միջնադարյան մշակույթի զարգացման պատմությունից հետո մայր հայրենիքում շուրջ երկու-երեք դար, համարյա ոչինչ չստեղծվեց եւ ժողովրդի մշակութային շնչառությունը սկսեց կանոնավորվել դրսում՝ սփյուռքում, ահա այն ժամանակներից ի վեր մեզանում աննորոգելի կերպով խաթարվեց հոգեւոր երգարաններ լույս ընծայելու նվիրական, գեղեցիկ եւ բնականոն ընթացքը:

Դարերի այսպիսի խորքից ենք նայում երեւույթին, որովհետեւ հոգեւոր երաժշտական մասյաններ, ժողովածուներ կազմելու գործն առանձին մի բան չէր կարող լինել: Այն առհասարակ հոգեւոր մշակույթի ներքին տրամաբանությամբ պայմանավորված եւ այդ մշակույթի անբաժանելի ոլորտներից մեկն էր միայն: Ուրեմն, երբ այդ ներքին տրամաբանությունն աղավաղվեց՝ դրսեւորվելով իբրեւ հոգեւոր հայրենիքի կորուստ, իբրեւ հոգեւոր մակարդակի կողոպտում, երբեմն՝ իսպառ այլասերում, իբրեւ ճաշակի խեղաթյուրում՝ համաարեւելյան զանազան կարգի ու որակի հոսքերի մեջ, ապա ինչպես կարող էր հավուր պատշաճի հոգեւոր երգամասյան կազմվել:

Այս ու այնտեղ սփյուռքում շարակնոցներ, գանձարաններ եւ այլ ժողովածուներ հրատարակեցին՝ եվրոպայում գրատպության գյուտի հաղթարշավին համաքայլ, սակայն երաժշտապես հաճախ անգրագետ (երբեմն ուղղակի արտանկարված խազեր՝ անխուսափելի սխալներով ու վրիպումներով):

Գուցե թե ուշ գիտակցվեց հոգեւոր երգն ու մշակույթը կորցնելու վտանգը: Բայց հետո նմուշ-նմուշ ժողովվեց, կարելի չափով մաքրվեց եւ 19-րդ դարի երկրորդ կեսին դարձյալ հրատարակվեցին հոգեւոր երաժշտական ժողովածուներ:

Գեւորգ Դ կաթողիկոսի օրերից մինչ այսօր, թերեւս, չունեցանք նման մի հոգեւոր վերաշինություն, հենց այս բնագավառում: Առավել եւս միամիտ կլիներ նման երեւույթ ակնկալել խորհրդային տարիներին, հայտնի պատճառները նկատի ունենալով:

Այդ տարիներին հոգեւոր երգերը գրքերում կարող էին երեւալ հատուկենտ, խուսափուկ անդրադարձումներով, որեւէ մեկ այլ առիթով, անհերքելի մեծության կամ երեւույթի նվիրված մենագրության մեջ՝ իբրեւ հավելյալ նյութ (ասենք, Կոմիտասի հոդվածների հրատարակության մեջ, նույն իրավունքով՝ Ալ. Շահվերդյանի աշխատության մեջ, «Ոսկեփորիկ» ժողովածուի մեջ՝ հայ երգի բոլոր մյուս ոլորտների հետ լծորդված եւ այլն):

Այսինքն՝ մշակույթի ներքին տրամաբանության նշված խախտումը կար եւ Հայաստանից հոգեւոր երգն աքսորված էր (խորհրդային սկզբնական շրջանում պիտակավորվելով որպես «կղերական» կամ «ռեակցիոն», ի դեպ, այնպես, ինչպես Վագների երաժշտությունը կամ «բուրժուական», ինչպես Դեբյուսին եւ այլն):

Սփյուռքում նույնպես նշված շրջանում հոգեւոր մասյաններ շատ չեն հրատարակվել: Բացառությամբ «Պատարագի» այս կամ այն հրատարակության՝ հոգեւոր երգը ժողովածուներով շատ քիչ է լույս ընծայվել (Երվանդ Հակոբյանի հրատարակած «Հայկական պատարագի տաղեր եւ մեղեդիներ», Կահիրե, 1963 թ., Անթիլիասում 80-ականներին մի քանի հատորով լույս ընծայված շարականները, «Արեւագալի եւ հսկումի երգեր», 1979 թ., 1990 թ. լույս տեսած «Մեղեդիներ, տաղեր եւ գանձեր» եւ այլն):

Ահա հիմա, Ա. Արեւշատյանի հրատարակած «Հոգեւոր երգեր» ժողովածուն, ինչպես, շատ երկար սպասված երեւույթ է ընկալվում եւ ասվածի հենքի վրա գնահատվում է որպես օրերի կարեւոր ձեռքբերում եւ արժեք:

Ա. Արեւշատյանը ժամանակակից հայ միջնադարագիտության մեջ զգալի վաստակ ունի: Հիշենք նրա աշխատությունը «Մաշտոց», ծիսարանի ուսումնասիրությանը նվիրված (ՀՀ ԳԱ հրատ., 1991), «Քարոզի ժանրը հայ հոգեւոր երգաստեղծության մեջ» («Հայագիտական ուսումնասիրությունների հանդես», Սորբոնի հրատ., Փարիզ, 1993) եւ այլ գործեր:

Իբրեւ զուտ հոգեւոր երգերի ժողովածու, հիշյալ աշխատությունը թերեւս առաջինն է Հայաստանում 20-րդ դարի ընթացքում հրատարակված, մի տեսակ նույնիսկ անհավատալի է թվում, սակայն, Հայաստանում մեկ այլ այս կարգի ժողովածու նշված ժամանակի մեջ այժմ չենք մտաբերում:

Այս ժողովածուն դարձյալ առաջիններից է, որում փորձ է արված միանգամից այսքան շատ ենթադասումներով ներկայացնել հոգեւոր երգը: Իբրեւ հայ հոգեւոր երգաստեղծության առանցքային ժանր, բավականին ստվար մի բաժնով է ներկայանում շարականը՝ ընդգրկելով 5-15-րդ դարերը (Մաշտոցից Կիրակոս Երզնկացի), ապա «Տաղեր եւ մեղեդիներ» բաժինն է՝ Գրիգոր Նարեկացուց մինչեւ Առաքել Սյունեցի: Առանձին բաժիններով զետեղված են «Անանուն»՝ անհայտ հեղինակների հոգեւոր երգերը՝ շատերը հայտնի եւ սիրված, ապա՝ պատարագի երգասացությունները՝ առնված Ա. Եկմալյանի եւ Կոմիտասի մշակած պատարագներից: Ընդհանուր հաշվով՝ 95 ստեղծագործություն: Սկզբում Ա. Արեւշատյանը զետեղել է մի հակիրճ հոդված, որպես առաջաբան, որում ընդհանուր գծերով ներկայացված են հայ հոգեւոր երգի եւ նրա պատմության մի քանի հարցեր:

Նախ ստացվել է այնպես, որ այս դժվար օրերին հոգեւոր երգեր են հրատարակվում Հայաստանում, որոնք հասցեագրվում են երաժիշտներին, երաժշտասերներին եւ, որ կարեւոր է, ուսանողներին: Նշվածներն այն շրջանակն են գծում, որից ներս կարող է ամբողջանալ այնքան վաղուց կորցրած ամբողջ, բարձր, վեհ եւ ոգեղեն մշակույթը:

Ուստի, եթե միջնադարում հոգեւոր մասյան ստեղծելը հոգեւոր բազմաշերտ մշակույթի մի ոլորտն էր միայն եւ այդ մշակույթի ամբողջականության արգասիքը՝ այսօր հոգեւոր երգերի ժողովածուն ինքը կարող է կոչել այդ մշակույթն ամբողջացնող գործոնները եւ շերտերն աշխուժացնելու, ի մի բերելու:

Հուսանք, որ այսպիսի մի հզոր գործընթացի շարժուն գործոն պիտի դառնա այս գեղեցիկ հրատարակությունը, հուսանք, որ դար առ դար մեզնից պակասած հոգեւոր երգային գրականության լրացման գործում անկյունաքար կդառնա այս գիրքը, եւ որ դարերի մեջ եղծումներ ունեցած ոգեղեն բնականության վերաշինման, վերընձյուղումի շիվ եւ խթան կհանդիսանա երաժշտագիտության թեկնածու Ա. Արեւշատյանի այս աշխատանքը:

ՄՀԵՐ ՆԱՎՈՅԱՆ

ԿԱՆԱԴԱ

Պոլսահայ միության թատերախմբի հաջող ներկայացումը Տորոնտոյում

Կանադայում հրատարակվող «Ապագայ» շաբաթաթերթն իր հունիսի 1-ի համարով տեղեկացնում է, որ մայիսի 9-ին Տորոնտոյի Վանիե քոլեջի հանդիսասրահում տեղի է ունեցել «Մեր սիրելի նազելին» երգախառն կատակերգության առաջին ներկայացումը Պոլսահայ միության Մնակյան թատերախմբի կողմից: Թատերգությունը թարգմանել է տկն Իրմա Աշճյանը, որը նաեւ հորինել է երգերի բառերը: Երաժշտությունը գրել է տկն Սիրվարդ Նշանյանը, իսկ ներկայացման բեմադրիչն ու դերուսույցն է եղել տրն Օնիկ Յավրուն:

Ինքնավստահություն եւ համարձակություն պահանջող իրոք մեծ չափի այս ձեռնարկը բացառիկ հաջողություն է արձանագրել, ըստ թերթի, ապացուցելով, որ հայ թատրոնի հանդեպ կրակն ու նվիրվածությունը վառ է համայնքում եւ մարդիկ պատրաստ են ոգին անձնական զոհողություններով մշտարթուն պահելու:

Պիեսում գլխավոր դերերով հանդես են եկել Անահիտ Արսենյան-Թուռնոյանը, Նոդիս Ֆեներջին, Անի Կարաարթինյանը, Արտո Նշանյանը եւ Արտո Չիհանյանը, որն այնքան հարազատորեն է մարմնավորել գինովի իր դերը: Դրվատանքի խոսքեր հղելով միջոցառման բոլոր մասնակիցներին (մյուս դերասաններին, բեմահարդարման, դիմահարդարման, լույսերի պատասխանատուներին, հուշարարներին), թերթն, այնուամենայնիվ, երկու նկատառումներ է ներկայացնում կազմակերպիչների ուշադրությանը, գրելով, որ անհրաժեշտ էր նախ կրճատել պիեսը, հատկապես առաջին արարը, որը մեկուկես ժամ է տեւել, եւ ապա որոշ փոփոխությունների ենթարկել տարազները տալով նրանց ոչ թե թուրքական, այլ առավել հայկական կամ չեզոք բնույթ:

Այդուհանդերձ, ներկայացումը ջերմորեն է ընդունվել հանդիսատեսի կողմից եւ կրկնվել է մայիսի 10-ին եւ 17-ին:

Հ. Օ.

ՖՐԱՆՍԻԱ

«Ատամնաբույժն արեւելյան»-ը՝ ֆրանսերեն

Փարիզի ՀԲԸՄիության Ալեք Մանուկյան մշակույթի կենտրոնում հունիսի 8-ին տեղի է ունեցել ճանաչված դերասան Ժիրայր Փափազյանի թատերական ընթերցումների շարքի հերթական կատարումը, որն այս անգամ ֆրանսերեն ներկայացրել է անմահ երգիծաբան Հակոբ Պարոնյանի «Ատամնաբույժն արեւելյան» պիեսը: Առաջին անգամ ֆրանսահայ հասարակությանը ներկայացվող այս պիեսի թարգմանությունը կատարել են Ժիրայր Փափազյանն ու Մարկ-Օլիվիե Ժիրարը Ջեքի Ներսիսյանի մասնակցությամբ, հաղորդում է «Յառաջ» օրաթերթը:

Հ. Օ.

ՈՒՍԱՆՈՂԻ ԱՄԲՈՆ

Լերմոնտովյան գոհարի նոր ծնունդը

Վերջերս «Նաիրի» հրատարակչության գրախանութի այցելուների ուշադրությանն է գրավում մի նոր գիրք՝ Մ. Յու. Լերմոնտովի «Դեւը»:

Իսկ ի՞նչ կա այստեղ արտասովոր, կհարցնի ընթերցողը:

Այո, կա: Բանն այն է, որ լույս է տեսել ռուս հանճարեղ բանաստեղծի գլուխգործոցներից մեկի «Դեւի» վեցերորդ թարգմանությունը:

Մեր այն հարցին, թե ինչո՞վ է պայմանավորված այդ ստեղծագործության հերթական թարգմանությունը, Երեւանի Հյուսիսային համալսարանի օտար լեզուների եւ լրագրության ֆակուլտետների դեկան, բանասիրական գիտությունների թեկնածու Ռուբեն Ղուլյանը պատասխանեց. «Յուրաքանչյուր մեծ գրողի գլուխգործոցային ստեղծագործության նոր թարգմանությունն արդարացվում է, իմ կարծիքով, երեք նկատառումով՝ հաշվի առնելով հայ գրականության իրողությունները: Լեզվական առումով՝ նկատի ունենալով, որ XIX դ. հայերեն թարգմանությունների լեզուն այսօրվա գրական լեզվի տեսանկյունից շատ անկատար է: Պատմական առումով նոր ժամանակաշրջանում նորովի են ընկալվում ու գնահատվում անցյալի գեղարվեստական երկերը, այլ արժեքներ են հարազատ համարվում տվյալ երկի մեջ, բացի այդ հինը չի բավարարում նոր թարգմանություն կատարողին»:

Ավելացնենք, որ սույն հրատարակությունն ունի նաեւ անվիճելի գեղարվեստական արժեքներ: Ստեղծագործությունը տոգորված է արդիական հնչեղությամբ, առավել ամբողջությամբ են պահպանված Մ. Յու. Լերմոնտովի ռոմանտիկական վսեմ ոճը, ռիթմը, հանգն ու տողանցումները: Այս նոր գիրքը վաստակաշատ գրականագետի ու թարգմանչի տարիների տքնաջան աշխատանքի արդյունքն է: Այն անկասկած հետաքրքրությամբ կընդունվի պոեզիայի երկրպագուների կողմից եւ իր արժանի տեղը կգրավի լերմոնտովյան լավագույն թարգմանությունների շարքում:

ԼՈՒՍԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ,
Երեւանի Հյուսիսային համալսարանի 2-րդ կուրսի ուսանողուհի

digitised by A.R.A.R.@

ՖՐԱՆՍԻԱ-98

Իտալացիները հիանալի խաղ են ցուցադրում

B խմբի թիմերը անցկացրեցին երկրորդ տուրի խաղերը

ԻՏԱԼԻԱ-ԿԱՄԵՐՈՒՆ՝ 3-0 (1-0):
Մոնպելյե. «Մոսսոն» մարզադաշտ:
Մրցավար Լեննի (Ավստրալիա):

Իտալիա. Պալյուկա, Մալդինի, Կաննավարո, Կոստակուրտա, Նեստա, Ալբերտինի (Դի Մատտեո, 61), Դ. Բաջո, Դի Բյաջո, Մորյերո (Դի Լիվիո, 83), Ռ. Բաջո (Դել Պիեռո, 63), Վիերի:

Կամերուն. Սոնգո'օ, Վոմե, Սոնգ, Կալլա, Ջակա, Օմամ-Բիյիկ (Զամի, 66), Նգույժոլ, Սբոմա (Էտո'օ 66), Նդո, Իպուա (Ժոբ, 46), Օլեմբե:

Գոլերը խփեցին Դի Բյաջոն (8), Վիերին (75, 89):

Խաղադաշտից հեռացվեց Կալլան (43):

Իտալիայի հավաքականի գլխավոր մարզիչ Չեզարե Մալդինին, որը, հավանաբար, դժգոհ էր մնացել առաջին խաղում իր որոշ ֆուտբոլիստների գործողություններից, թիմի մեկնարկային կազմը որոշ չափով փոխել էր. Ռոբերտո Դի Մատտեոյի եւ

Անջելո Դի Լիվիոյի փոխարեն խաղադաշտ մտան Ֆրանչեսկո Մորյերոն եւ Լուիջի Դի Բյաջոն:

Փորձառու մարզիչը ճիշտ էր գուշակել: Ի տարբերություն Չիլիի հավաքականի հետ խաղի, այս անգամ իտալացիների կիսապաշտպանական գիծն ավելի ակտիվ էր: Հենց սկզբից Կամերունի թիմի դարպասին վտանգավոր պահեր ստեղծվեցին, իսկ դրանցից մեկի ժամանակ, 8-րդ րոպեին, Ռոբերտո Բաջոյի ձախ եզրից կատարած նուրբ փոխանցումից հետո Դի Բյաջոն գլխի հարվածով բացեց խաղի հաշիվը: Ամբողջ խաղակեսում աշխարհի եռակի չեմպիոնները գերազանցում էին մրցակցին եւ գոլ խփելու մի քանի հնարավորություններ ունեցան: Հիշարժան են 22-րդ եւ 24-րդ րոպեները: Նախ Ֆրանչեսկո Մորյերոն ու աջիստրան Վիերին միասին դուրս եկան դարպասապահի դիմաց, այնուհետեւ Վիերին ինքը լավ հնարավորություն ստացավ: Երկու դեպքում էլ նրանք լավ պահերը չօգտագործեցին: Գոլ խփել կարող էին նաեւ կամերունցիները, սակայն նրանք էլ վրիպեցին:

Հանգուցալուծումը եղավ 42-րդ րոպեին, երբ կոպիտ խաղի համար դաշտից հեռացվեց Կամերունի պաշտպան Ռայմոն Կալլան:

Երկրորդ խաղակեսում, ունենալով թվային գերակշռություն, իտալացիները լիովին իշխում էին խաղադաշտում: Իսկ երկու փոխարինումներից հետո պարզ դարձավ, որ նվազագույն հաշիվը երկար չի պահպանվի: Իրոք, 75-րդ րոպեին Իտալիայի հավաքականի հարձակվող, Իսպանիայի առաջնության ռմբարկու Վիերին երկրորդ անգամ գրավեց աֆրիկացի ֆուտբոլիստների դարպասը: Հենց նա էլ խաղավարտից 2 րոպե առաջ վերջակետ դրեց 3-0 ճիշտ է, ասեերին թվաց, թե Վիերին մինչ այդ խախտել է խաղի կանոնները: Իտալիայի հավաքականը վստահ հաղթանակ տարավ եւ կարելի է, որ թիմը բարձր կարգ ֆուտբոլ ցուցադրեց: Նշենք, որ վնասվածքից հետո խաղընկերոջը փոխարինման եկած Ալեսանդրո Դել Պիեռոն բավականին հաջող խաղաց:

Վերջին րոպեի դրաման

ՉԻԼԻ-ԱՎՍՏՐԻԱ՝ (1-1, 0-0):
Սենթ Էթյեն. «Ժոֆռուա-Գիշար» մարզադաշտ:
Մրցավար Զանդոոււ (Եգիպտոս):

Չիլի. Տապիա, Ֆուենտես, Ռեխաս, Մարգաս, Ռեյես, Պարագես, Ակունյա, Սամորանո, Սալաս, Վիլյառոյել (Բարրերա, 67), Էստայ (Հեյրա, 56):

Ավստրիա. Կոնսել, Շեստել, Փֆեֆֆեր, Ֆայերզինգեր, Հաաս, Փֆայֆենբերգեր (Վաստիչ, 73), Հեռոնի (Շոպ, 46), Վեսլ, Մեյլիխ, Պոլստեր, Կյուրպաուեր (Հերցոգ, 46):

Գոլերը խփեցին Սալասը (69), Վաստիչը (90):

Այս էլ երկրորդ խաղն է, որ Չիլիի հավաքականը հիանալի ֆուտբոլ է ցուցադրում, սակայն խաղավերջում ցավալիորեն ձեռից բաց է թողնում հաղթանակը: Ավստրիայի ու Չիլիի հանդիպման երկու մասնակիցներն առաջին խաղակեսում ավելի շատ մտածում էին պաշտպանության մասին: Եվ դա հասկանալի է. պարտությունը զրկում էր հաջորդ փուլ դուրս գալու հույսից: Այդուհանդերձ, ավելի հաճախ էին գրոհում Չիլիի հավաքականի ֆուտբոլիստները իրենց վառ արտահայտված երկու առաջատարներ Իվան Սամորանոյի եւ Մարսելո Սալասի գլխավորությամբ: Թիմին եռանդուն աջակցում էին մարզադաշտում հավաքված բազմահազար չիլիացի ֆուտբոլասերները:

Հաշիվը բացվեց միայն 69-րդ րոպեին: Անկյունայինից կատարած փոխանցումից հետո Սամորանոն գնդակը գլխով ուղարկեց դեպի դարպասը, իսկ Սալասը «ճշտեց» գնդակի ուղղությունը 1-0: Դրանից մի փոքր անց քիչ մնաց Սամորանոն կրկնապատկեր խաղի հաշիվը:

Հիշեցնենք, որ խմբային մրցաշարի առաջին խաղում ավստրիացիները պարտությունից խուսափեցին վերջին րոպեին հավասարեցնելով հաշիվը: Պատմությունը կրկնվեց նաեւ այս անգամ. հանդիպման ամենավերջում մրցավարի ավելացրած ժամանակ Ավստրիայի հավաքականի հարձակվող Իվիցա Վաստիչը հուժկու, գեղեցիկ հարվածով գրավեց չիլիացիների դարպասը: Ոչ-ոքի 1/8 փուլի մասնակիցները հայտնի կդառնան 3-րդ տուրի խաղերից հետո:

Խումբ B

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Իտալիա	2	1	1	0	5-2	4
2. Չիլի	2	0	2	0	3-3	2
3. Ավստրիա	2	0	2	0	2-2	2
4. Կամերուն	2	1	1	1	1-4	1

ՖՈՒՏԲՈԼ

Հավաքականի գլխավոր մարզիչն անվանում է թեկնածուներին

Հայաստանի հավաքականի գլխավոր մարզիչ Սուրեն Բարսեղյանը հայտարարել է թիմի թեկնածուների կազմը: Դրանում ընդգրկված են 32 խաղացողներ, որոնք հանդես են գալիս ինչպես Հայաստանի, այնպես էլ ԱՊՀ-ի ու արտասահմանի ֆուտբոլային ակումբներում:

Դարպասապահներ. Հարություն Աբրահամյան («Երեւան»), Արմեն Ավագյան («Էրեբունի-ՀՄՄ»), Ռոման Բերեզովսկի («Զենիթ»), Արմեն Պետրոսյան («Սպահան»):

Պաշտպաններ. Տիգրան Գսպեյան, Արթուր Ոսկանյան (երկուսն էլ՝ «Ցեմենտ»), Արմեն Պեշիկյան («Երեւան»), Ֆելիքս Խոջոյան («Շիրակ»), Երվանդ Կրբաշյան, Արթուր Մկրտչյան (երկուսն էլ՝ «Փյունիկ»), Վարդան Խաչատրյան («Կոտեդաղ»), Սարգիս Հովսեփյան («Զենիթ»), Սարգիս Հովհաննիսյան («Լոկոմոտիվ» Մ.), Հարություն Վարդանյան («Լոզան»), Երվանդ Սուքիասյան («Իրակլիս»):

Միջին եւ հարձակման գծերի խաղացողներ. Տիգրան Հովհաննիսյան, Հայկ Հարությունյան, Գագիկ Մանուկյան (երեքն էլ՝ «Ցեմենտ»), Արշակ Ամիրյան («Արարատ»), Հայկ Գեւորգյան («Փյունիկ»), Արթուր Մինասյան, Արա Նիգոյան, Արմեն Շահգելդյան, Վարազդատ Ավետիսյան (չորսն էլ՝ «Երեւան»), Արթուր Պետրոսյան («Շիրակ»), Ալբերտ Սարգսյան («Լոկոմոտիվ», Մ.), Գառնիկ Ավալյան («Կոհլյա Սովետով»), Կարապետ Միքայելյան («Սոկոլ»), Արմեն Ադամյան, Արտաշես Ադամյան (երկուսն էլ՝ ԲԿՄԱ «ՌՕՌ-Կրիստալ»), Ֆրեդերիկ Թաթարյան («Թուլոն»), Հարություն Կարապետյան («Գալաթսի»):

Գլխավոր մարզչին խնդրեցինք համառոտակի մեկնաբանել թեկնածուների ցուցակը: «Նկատեցիք, որ այս կազմում բացակայում են հավաքականի 5-6 խաղացողներ: Մենք ցանկանում ենք, որ նրանք վերանայեն, բարելավեն իրենց խաղը: Հավաքականի դռները փակ չեն նրանց առջեւ: Իհարկե, ցուցակում կան ֆուտբոլիստներ, որոնց կարողությունները կստուգվեն ուսումնամարզական հավաքների ժամանակ: Իսկ առաջին հավաքը կսկսենք երկուշաբթի օրը՝ հունիսի 22-ին, Երեւանում: 15-օրյա հավաքի ընթացքում քերեւս, կորոշենք թիմի հիմնական կորիզը: Որոշակի հույսեր ենք կապում դրսի խաղացողների հետ: Մի վերապահում՝ կապված ֆրանսիական «Թուլոն» թիմում հանդես եկող Ֆրեդերիկ Թաթարյանի հետ: Չնայած նրան ընդգրկել ենք հավաքականում այնուամենայնիվ, հարցը վերջնականապես կպարզվի միայն մի քանի օրից, երբ ստանանք Թաթարյանի համաձայնությունը»:

Իսկ մենք ընթերցողներին հիշեցնենք, որ Հայաստանի հավաքականի շուտով լուրջ փորձություններ են սպասում: Մեր թիմն աշնանը կսկսի Եվրոպայի հերթական առաջնության ընտրական խաղերը: Հայաստանի թիմն ընդգրկված է 4-րդ խմբում եւ մրցելու է Ֆրանսիայի, Իսլանդիայի, Անդորրայի, Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի հավաքականների հետ:

Չորսի փոխարեն երկու խաղ

Հայաստանի առաջնության բարձրագույն խմբի մրցաշարի 17-րդ տուրում 4-ի փոխարեն 2 խաղ անցկացվեց:

Ու եթե «Արարատ»-«Էրեբունի-ՀՄՄ» հանդիպումը չկայացավ վերջինիս՝ «Ինտերտոտոյի» մրցաշարում նրա առաջիկա խաղի պատճառով (մեր թիմն իր անդրանիկ հանդիպումն անցկացնելու է Քութայիսում, հունիսի 21-ին), ապա «Ցեմենտ»-«Փյունիկ» խաղը տեղի չունեցավ, քանի որ փյունիկցիները Արարատ չժամանեցին:

Մյուս երկու խաղերում գրանցվեցին խոշոր հաշվով հաղթանակներ: «Ղարաբաղ»-«Երեւան» հանդիպման ժամանակ հանրապետության չեմպիոնները 4-1 հաշվով պարտության մատնեցին դաշտի տերերին: Արտաշատի «Դվին» ֆուտբոլիստներն անհյուրընկալ գտնվեցին՝ 3 անպատասխան գնդակ ուղարկելով մրցաշարի վերջապահ «Շիրակ-2»-ի դարպասը:

Մրցաշարային աղյուսակ

Հունիսի 19-ի դրությամբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Շիրակ	14	12	2	0	38-7	38
2. Ցեմենտ	15	11	3	1	[illegible]	[illegible]
3. Երեւան	15	8	2	5	22-1[illegible]	[illegible]
4. Էրեբունի	15	7	4	4	21-14	25
5. Փյունիկ	15	5	3	7	18-28	18
6. Դվին	14	4	3	7	19-25	15
7. Արարատ	14	3	5	6	16-22	14
8. Ղարաբաղ	15	2	5	8	17-26	11
9. Շիրակ-2	14	0	1	13	5-46	1

ԹԵՆԻՍ

Հերթական ռեյտինգ-ցուցակը

Հրապարակվել է թենիսիստների դասակարգման հերթական ցուցակը: Ներկայացնում ենք 20-ական ուժեղագույն տղամարդ եւ կին խաղացողներին:

Տղամարդիկ

1. Փիթ Սամփրաս (ԱՄՆ), 2. Մարսելո Ռիոս (Չիլի), 3. Պետր Կորդա (Չեխիա), 4. Գրեգ Ռուսեդսկի (Մեծ Բրիտանիա), 5. Կառլոս Մոյա (Իսպանիա), 6. Պատրիկ Ռաֆթեր (Ավստրալիա), 7. Եվգենի Կաֆելնիկով (Ռուսաստան), 8. Ալեքս Կարետխա (Իսպանիա), 9. Յոնաս Բյորկման (Շվեդիա), 10. Սեդրիկ Պյոլին (Ֆրանսիա), 11. Կարոլ Կուչերա (Սլովակիա), 12. Ռիխարդ Կրայչեկ (Հոլանդիա), 13. Ֆելիքս Մանտիլյա (Իսպանիա), 14. Մայքլ Չանգ (ԱՄՆ), 15. Ալբերտո Կոստա (Իսպանիա), 16. Ալբերտո Բերասատեգի (Իսպանիա), 17. Թիմ Հենման (Մեծ Բրիտանիա), 18. Թոմաս Էնքվիստ (Շվեդիա), 19. Անդրե Աղասի (ԱՄՆ), 20. Թոմաս Մուստեր (Ավստրիա):

Կանայք

1. Մարտինա Հինգիս (Շվեյցարիա), 2. Լինդսեյ Դեւենպորտ (ԱՄՆ), 3. Յանա Նովոտնա (Չեխիա), 4. Արանտա Սանչես-Վիկարիո (Իսպանիա), 5. Մոնիկա Սելես (ԱՄՆ), 6. Վենուս Վիլյամս (ԱՄՆ), 7. Կոնչիտա Մարտինես (Իսպանիա), Ամանդա Կյոթցեր (ՀԱՊ),9. Իրինա Սպիռլյա (Ռումինիա), 10. Մերի Պիրս (Ֆրանսիա), 11. Աննա Կուռնիկովա (Ռուսաստան), 12. Պետտի Շնայդեր (Շվեյցարիա), 13. Սանդրին Տեստյո (Ֆրանսիա), 14. Դոմինիկ վան Ռոոստ (Հոլանդիա), 15. Նատալի Տոզյա (Ֆրանսիա), 16. Անկե Հուբեր (Գերմանիա), 17. Այի Սուգիյամա (Ճապոնիա), 18. Իվա Մայոլի (Խորվաթիա), 19. Լա[illegible]զա Ռեյմոնդ (ԱՄՆ), 20. Նատալյա Զվ[illegible]րեւա (Բելառուս):

ԲԱԺԻՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է
ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

օրվա հետքով

ԸՐՑԱՆ

«Ազատության» մեկնաբանը զարմացած է Թուրքիայում լսած անսովոր հայամետ կարծիքներից

ԵՐԵՎԱՆ, 18 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Թուրքիա կատարած երկշաբաթյա այցից վերադառնալով «Ազատության» մեկնաբան Ջուլիոն Նեգլին իր տպավորություններն է ներկայացրել ռադիոլսողներին: Ըստ նրա, Թուրքիայի տնտեսությունը արագ աճ է գրանցում, սակայն առկա է սոցիալական մի մեծ խնդիր, այն է եվրոպացի եւ ասիացի թուրքերի միջեւ հակասությունը: Մոտ 6 մլն. այսպես կոչված, եվրոպացի թուրք է բնակվում երկրում, որոնք հայրենադարձվել են հիմնականում Բալկաններից: Մնացած բնակչությունը ավելի շատ գտնվում է իսլամիզմի ազդեցության տակ: Ըստ Նեգլիի, իսլամը Թուրքիայում կրոն չէ, այլ շարժում, եւ դա տագնապեցնում է եվրոպացի թուրքերին ու բանակին: Մեկնաբանի կարծիքով, 1999 թ. ապրիլի արտահերթ խորհրդարանական ընտրություններում իսլամիստները ավելի մեծ հաղթանակ կտանեն, եւ բանակը անհրաժեշտ կհամարի կրկին միջամտել, թերեւս արգելելով բոլոր կուսակցությունների գործունեությունը:

Նեգլիի կարծիքով, Թուրքիայի արտաքին քաղաքականությունը արձագանքային է, այսինքն հակադարձելու, պատասխանելու քաղաքականություն է: Թուրքիան աջ ու ձախ պատասխաններ է տալիս շատ հաճախ անցանկալի հետեւանքներով: Ըստ Նեգլիի, Հայոց ցեղասպանության մասին Ֆրանսիայի ԱԺ-ի բանաձեւը կարող էր աննկատ մնալ, եթե չլինեին Թուրքիայի բարձրացրած աղմուկը, քողարկված ու բացորոշ սպառնալիքները:

Թուրքիան վատ հարաբերություններ ունի իր հարեւաններից շատերի հետ: Ավելի ճիշտ, Թուրքիան լավ հարաբերություններ ունի Վրաստանի ու Բուլղարիայի հետ եւ շատ բարդ հարաբերությունների մեջ է Ադրբեջանի հետ, որոնք գնալով ավելի են բարդանում, քանի որ Ադրբեջանի նախագահ Ալիեւը ուժեղ քաղաքական գործիչ է, ավելի ուժեղ, քան որեւէ մեկը Անկարայում: Նեգլիի կարծիքով, Հայաստան-Թուրքիա հարաբերություններում Բաքուն շատ մեծ կշիռ ունի, քան Անկարան: Բաքուն կարողանում է ճնշում գործադրել Անկարայի վրա Բաքու-Ջեյհան նավթուղու լծակով: Բայց դրա համար Բաքուն Թուրքիայից պահանջում է աջակցել ղարաբաղյան հարցում, քանի որ տարածաշրջանային որեւէ սահմանի փոփոխման դեպքում Թուրքիան իր համաձայնությունը պետք է տա:

Նեգլիի կարծիքով, Թուրքիայի կապը Վրաստանի հետ մազից է կախված եւ այդ կապը կլինի, քանի դեռ Շեւարդնաձեն է Վրաստանի նախագահը: Իսկ ապագան անհայտ է:

Նեգլին իր զարմանքն է հայտնում, որ այցի ընթացքում անսովոր հայամետ մեկնաբանություններ ու կարծիքներ է լսել Թուրքիայում, ընդ որում իշխող «Մայր հայրենիք» կուսակցության անդամներից: Պրոբլեմը հակասությունները հարթելն է, սակայն իշխող կուսակցությունը վախ ունի ընդդիմությունից: Վախ կա նաեւ, որ Ֆրանսիայի ԱԺ-ում ընդունվածի նման բանաձեւեր կարող են նաեւ այլ երկրներում լինել, այնպես որ շատ մեծ համարձակություն է հարկավոր ասելու, որ դարասկզբին զոհերի թիվն ավելին էր, քան 100 հազարը: «Եվ մենք պետք է ընդունենք, որ սխալվել ենք, եւ անցյալը իրոք անցյալում թողնենք»: Բայց այս ասելու համար, ըստ Նեգլիի, ներկա իշխանությունը բավականին թույլ է:

Նեգլիի կարծիքով, հայկական հարցի լուծումը կապված է քրդական հարցի հետ, եւ երկու դեպքում էլ հասարակական կարծիքի փոփոխում է անհրաժեշտ: Քրդական խնդիրն ամեն ինչ ավելի է բարդացնում: Այժմ Թուրքիայում վստահ են, որ քրդական խնդիրը կարելի է լուծել միայն ռազմական ուժով: Եվ այդ նպատակով Թուրքիայում հսկայական գումարներ են ծախսում, ամերիկյան այն մտածողությամբ, թե եթե մի խնդրի վրա շատ գումարներ ծախսես, ապա խնդիրը կկարգավորվի: Շատ մտավորականներ, սոցիոլոգներ, քաղաքական գործիչներ Նեգլիին ասել են, թե անհրաժեշտ է, որ Թուրքիան փոխի իր արտաքին քաղաքականությունը, հատկապես Հայաստանի հետ:

Չուբայսի նշանակումը «ժամանակավոր միջոցառում է»

ՄՈՍԿՎԱ, 18 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Անատոլի Չուբայսին միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների հետ կապերի գծով Ռուսաստանի Դաշնության նախագահի հատուկ ներկայացուցիչ նշանակելը ժամանակավոր միջոցառում է, ԱՊՀ-ի գործադիր քարտուղար Բորիս Բերեզովսկու հետ այսօր կայացած հանդիպման սկզբում հայտարարեց ռուսական պետության ղեկավար Բորիս Ելցինը:

Բորիս Ելցինը լրագրողներին կոչ արեց այդ նշանակման կապակցությամբ «ինչ-որ անբնական եզրակացություններ չանել: Դա ժամանակավոր է»: Հետո, նշեց նա, Չուբայսը «կզբաղվի իր աշխատանքով»:

Անդրադառնալով Ռուսաստանի ֆինանսական բարդ իրավիճակին, Բորիս Ելցինը նշեց, որ «որոշ աջակցություն եւ ներդրումներ, իհարկե, մեզ հարկավոր են»: Դրա հետ մեկտեղ նա ընդգծեց, որ «նախ եւ առաջ հույսներս կդնենք մեր ջանքերի վրա»:

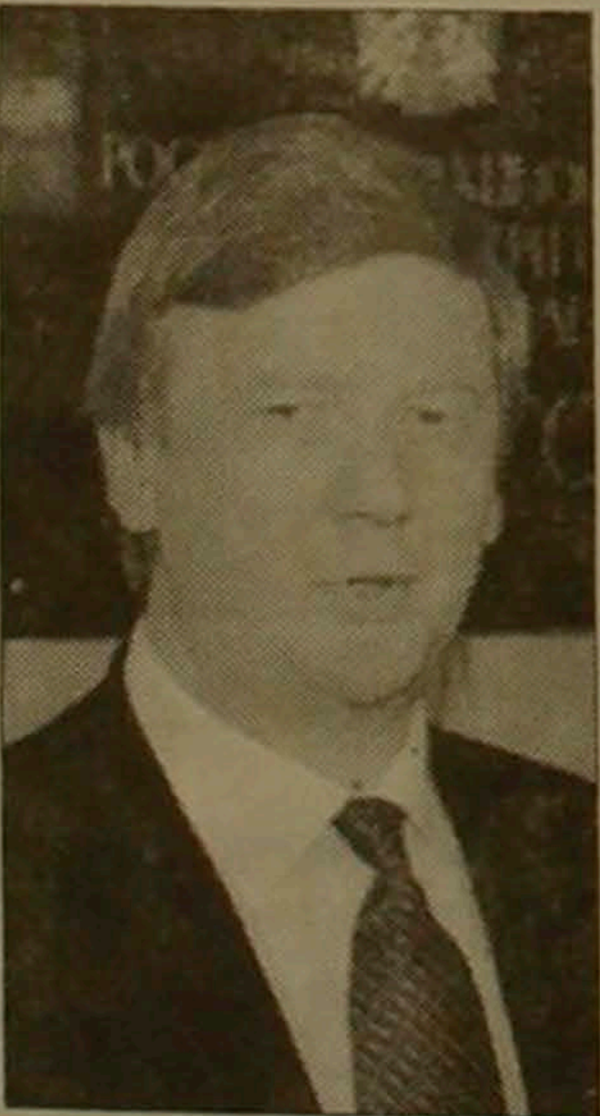

‹Ղրղզստանում կին պատգամավորի էլ են ծեծում

ԲԻՇԿԵԿ, 18 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ղրղզստանի կանանց կազմակերպություններն ու կուսակցությունները բողոքում են ազգային խորհրդարանում պատգամավորուհի Թոկոն Շայլիեւային ծեծելու դեմ: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, Ղրղզստանի կանանց շարժման այսօր տարածած միացյալ հայտարարության մեջ, որը հասցեագրված է նախագահ Աքաեւին, երկրի կանայք նրան կոչ են արել գնահատական տալ «հանրահայտ ակտիվիստուհուն պատգամավոր Կադիրբեկովի կողմից հասցված տղամարդկային հարվածներին»: Հունիսի 2-ին խորհրդարանականը տեղական մամուլում իր իսկ խոստովանությամբ «որպես նախկին բռնցքամարտիկ հակադարձել էր Թոկոն Շայլիեւայի հարձակմանը», որի հետեւանքով պատգամավորուհին, կանանց ժողովրդական կուսակցության ղեկավարը կոտրված ծնոտով 10 օր անցկացրել էր հիվանդանոցի մահճակալին: Միջադեպը տեղի էր ունեցել խորհրդարանում հաշվարարական գործունեության մասին օրենքի բուռն քննարկման ժամանակ:

Ի ԼՈՒՐ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐԻ

Մամուլի ազգային ակումբը «Հրատապ թեմա» ծրագրի շրջանակներում լրագրողներին հրավիրում է հանդիպման «Օրինաց երկիր» նորաստեղծ կուսակցության նախագահ, ԱԺ պետաիրավական հանձնաժողովի նախագահ Արթուր Բաղդասարյանի հետ:

Հանդիպումը կկայանա ուրբաթ՝ հունիսի 19-ին, ժամը 12-ին Մամուլի ազգային ակումբում (Արշակունյաց 2, 10-րդ հարկ):

ՄԱՄՈՒԼԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿՈՒՄԲ

Հ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության նախարարության լրատվության եւ քարոզչության վարչությունը եւ Հայաստանի նկարիչների միությունը հայտարարում են գեղանկարչական, գրաֆիկական, քանդակագործական աշխատանքների մրցույթ՝ նվիրված ռազմահայրենասիրական թեմատիկային, Հայոց բանակի ստեղծմանը եւ անցած 6-ամյա ուղին հաղթանակներ տարած հայ զինվորի կերպարին:

Սահմանված են հետեւյալ մրցանակները՝ 1 առաջին մրցանակ՝ 250 հազար դրամ, 1 երկրորդ մրցանակ՝ 200 հազար դրամ, երրորդ մրցանակ՝ 125 հազարական դրամ:

Ցուցահանդեսը կբացվի հանրապետության անկախության հռչակման օրը՝ սեպտեմբերի 21-ին: Ստեղծագործություններն ընդունվում են Հայաստանի նկարիչների միությունում, ամեն օր, ժամը 10-16-ը:

Գործերի ընդունման վերջին ժամկետը սեպտեմբերի 10-ն է:

ՀՀ ՊՆ ԼՐԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՔԱՐՈԶՉՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՈՒԴԻՈ

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ (1 ԿԱՄ 2) ԵԼՈՒՅԹ-ՀԱՄԵՐԳԻ ՀԱՄԱՐ

Հետեւյալ երգացանկով.
1. Աշտարակ (մեներգ)
2. Յաման յար (երգչախումբ-պարախումբ)
3. Յասաման ծառի տակ (մեներգ-պարախումբ)
4. Ջեփյուռի նման (մեներգ-պարախումբ)
5. Ջեյթունցիների քայլերգ (մեներգ-երգչախումբ)
6. Էլեգիա (մեներգ)
7. Էրզրումի երգը (մեներգ-երգչախումբ)
8. Իմ Անի (մեներգ)
9. Իմ անուշ տավիղ (մեներգ-աղջիկների պարախումբ)
10. Ինչ էր քո որոնածը (մեներգ)
11. Լեռլերիցի Հորհոր աղա (մեներգ-երգչախումբ)
12. Խնջույքի երգ (երգչախումբ)
13. Կենաց երգ (երգչախումբ)
14. Կռունկ. բարով դառնաս (մեներգ)
15. Կիլիկիա (մեներգ-երգչախումբ)
16. Հայ հերոսների երգ (մեներգ-երգչախումբ)
17. Հայաստանի կարմիր գինին (երգչախումբ)
18. Հայացքդ երկնային (մեներգ)
19. Հայր իմ (մեներգ)
20. Հերոսների կենացը (մեներգ-երգչախումբ)
21. Հայոց կանայք (մեներգ)
22. Ղափամա (մեներգ-երգչախումբ-պարախումբ)
23. Ղարաբաղցին (մեներգ-երգչախումբ)
24. Մարտիկի երգ (2 տղա եւ երգչախումբ-աղջիկների պարախումբ)
25. Սիրելի ուսուցիչ (մեներգ)
26. Սիրերգ (մեներգ)
27. Սիրուս կտտասեմ (մեներգ-աղջիկների պարախումբ)
28. Քարավան (մեներգ-աղջիկների պարախումբ)

Բոլոր նրանք (մենակատարներ, երգչախմբեր, պարախմբեր), ովքեր վերոհիշյալները կարող են կատարել

- Երգերը հարազատ բնույթով
- Արհեստավարժորեն
- Կատարելությամբ

իրենց նյութական պահանջներով, կարող են փոստով կամ անձամբ գրավոր դիմում ներկայացնել հետեւյալ հասցեով.

«Հրապարակային ելույթ-համերգ»
«Ազգ» օրաթերթ
Հանրապետության 47, 3-րդ հարկ, Երեւան

ԹԵՔԵՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԸ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ Է ՏԵՆԴԵՐ

- Կենտրոնը հայտարարում է տենդեր շենքի տարածքում սրճարանների օգտագործման եւ կենտրոնի դահլիճներում տարբեր միջոցառումների ընթացքում պահանջված սննդի մատակարարման եւ սպասարկման (Cattering) համար:
- Տենդերին կարող են մասնակցել այն կազմակերպությունները, որոնք արդեն նմանօրինակ աշխատանք են կատարում եւ ունեն առնվազն 1 տարվա փորձառություն:
- Տենդերի մանրամասնություններին կարելի է ծանոթանալ Թեքեյան կենտրոնում, հունիսի 16-18, ժամը 10-16-ը, տնօրեն Ս. Սարգսյանի մոտ:
- Թեքեյան կենտրոնի տնօրենությունը պարտավոր չէ ընդունելու նվազագույն կամ առավելագույն գնային պայմանները:
- Տենդերին մասնակցել ցանկացող կազմակերպություններն իրենց թղթածրարը պետք է կենտրոն հանձնեն մինչեւ հունիսի 23-ը:

Կենտրոնի հասցեն՝
Օղակածեւ զբոսայգի, Խանջյան 50
Հեռ.՝ 57-30-57, 57-24-22, 73-74

«Ֆարֆոր» սուպերմարկետում աշխատելու համար պահանջվում են գանձապահներ եւ հսկիչներ:

Հեռ. 25 52 77, 25 57 74:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

սեփական տուն 110 քմ բնակ. տարածքով, 1800 մ տնամերձով, որից 600 մ պտղատու այգի:

Հասցեն՝ Մասիսի շրջան, Նոր Խարբերդ, 2-րդ փողոց, 22 տուն:
Գինը՝ պայմանագրային:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայտնում ենք «Գոռ» ԲԲԸ բոլոր փայատերերին, որ ս/թ հուլիսի 28-ին, ժամը 12-ին տեղի կունենա կոլեկտիվ ընդհանուր ժողով:

Խնդրում ենք բոլոր փայատերերին ներկայանալ:

ՏՆՕՐԵՆ ԲԱԼՈՒՅԱՆ

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՎԻԱՈՒՂԻՆԵՐ»
ավիաընկերությունն առաջարկում է

հունիսի 26-ից յուրաքանչյուր ուրբաթ եւ կիրակի

Երեւան-Դելի-Երեւան

ուղիղ չվերթ

հունիսի 28-ից յուրաքանչյուր կիրակի

Երեւան-Լոնդոն-Երեւան

ուղիղ չվերթ:

Տոմսերը կարող եք ձեռք բերել «Հայկական ավիաուղիներ» ավիաընկերության կենտրոնական գրասենյակից եւ բոլոր գործակալություններից:

Տեղեկությունների համար դիմել՝ Մոսկովյան 18 հեռ. 58-39-69

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (589167, 581351) - պարբերաբար հրատարակվող տեղեկագրքերով - մագնիսական սկավառակներով - INTERNET ցանցով (http://www.arminco.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան. Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 846. Տպաքանակը՝ 3500. Ստորագրված է տպագրության 18. 05. 1998. Գինը՝ 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@